

Armoede in kaart

2019

Sociaal en Cultureel Planbureau
Den Haag, september 2019

Colofon

Armoede in Kaart 2019
Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP)
Den Haag, september 2019
ISBN 978 90 377 0926 1

Over het SCP

Het Sociaal en Cultureel Planbureau is een interdepartementaal, wetenschappelijk instituut, dat - gevraagd en ongevraagd - sociaalwetenschappelijk onderzoek verricht. Het SCP rapporteert aan de regering, de Eerste en Tweede Kamer, de ministeries en maatschappelijke en overheidsorganisaties. Het SCP valt formeel onder de verantwoordelijkheid van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Het SCP is opgericht bij Koninklijk Besluit op 30 maart 1973. www.scp.nl (<https://www.scp.nl/>)

Contact

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Stella Hoff, 06 - 15 25 27 16, of de afdeling Persvoorlichting via pers@scp.nl.

Auteurs

[Stella Hoff \(https://www.scp.nl/over-scp/medewerkers/hoff\)](https://www.scp.nl/over-scp/medewerkers/hoff)
[Bart van Hulst \(https://www.scp.nl/over-scp/medewerkers/hulst\)](https://www.scp.nl/over-scp/medewerkers/hulst)
[Jean Marie Wildeboer Schut \(https://www.scp.nl/over-scp/medewerkers/wildeboer-schut\)](https://www.scp.nl/over-scp/medewerkers/wildeboer-schut)
[Benedikt Goderis \(https://www.scp.nl/over-scp/medewerkers/goderis\)](https://www.scp.nl/over-scp/medewerkers/goderis)

Ontwerp en realisatie

[Textcetera \(http://www.textcetera.nl/\)](http://www.textcetera.nl/), Den Haag

Begeleiding

Stasja Cornelissen

Figuren

[Studio With \(https://www.studiowith.nl/\)](https://www.studiowith.nl/), Den Haag & [Textcetera \(http://www.textcetera.nl/\)](http://www.textcetera.nl/), Den Haag

Foto

Hollandse Hoogte | Flip Franssen

Inhoud

Introductie.....	4
Wat is armoede?	5
Theoretische benaderingen van armoede	7
Waar ligt de armoedegrens?	10
De omvang van armoede.....	16
Hoeveel mensen zijn langdurig arm?	21
Armoede bij kinderen en volwassenen	24
Werkende en niet-werkende armen.....	30
Armen met en zonder migratieachtergrond	35
Hoeveel komen de armen tekort?.....	40
Waar wonen de armen in Nederland?	44
Wilt u meer weten?	62

Introductie

Armoede in Kaart 2019 is een digitale publicatie, opgebouwd uit diverse zelfstandig te lezen pagina's. Iedere pagina geeft antwoord op een onderzoeksvraag, zoals: Wat is armoede? Hoeveel armen zijn er in Nederland? En welke groepen in de bevolking hebben het vaakst met armoede te maken?

In deze editie presenteert het SCP de kerngegevens over de omvang van armoede. *Armoede in Kaart* wordt regelmatig geactualiseerd en uitgebreid met nieuwe en verdiepende pagina's. De reeks *Armoede in Kaart* is een vervolg op de armoederapporten die eerder verschenen onder de titel Armoedesignalement.

Wat is armoede?

Auteurs: [Stella Hoff](#) en [Bart van Hulst](#)

Mensen zijn arm wanneer ze gedurende langere tijd niet de middelen hebben voor de goederen en voorzieningen die in hun samenleving als minimaal noodzakelijk gelden. Dit is de definitie van armoede die het SCP hanteert.

Onvoldoende middelen

Armoede is te weinig financiële mogelijkheden hebben voor de minimaal noodzakelijke goederen en voorzieningen. Iemand is arm wanneer hij onvoldoende inkomen heeft voor bijvoorbeeld voeding of een goede woning. Het SCP gaat daarbij uit van een minimale levensstandaard, dus van beperkte uitgaven aan deze posten. Iemand is niet arm als hij voldoende inkomen heeft, maar dat aan iets anders uitgeeft.

Noodzakelijke goederen en voorzieningen

Het SCP baseert zijn armoedegrens op een lijst met minimaal noodzakelijke goederen en voorzieningen, met de bijbehorende prijzen. Het [Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting \(Nibud\)](#) (<https://www.nibud.nl/>) maakte die lijst op basis van wetenschappelijk onderzoek en meningen van deskundigen.¹ Samen vormen de goederen en voorzieningen het minimaal noodzakelijke budget om in het levensonderhoud te voorzien.² De kaart [Waar ligt de armoedegrens?](#) gaat in op het budget voor een alleenstaande.

Armoede is afhankelijk van tijd en plaats

Wanneer is iemand arm? Volgens de definitie hangt dat af van wat in de eigen samenleving als minimaal noodzakelijk geldt. Dit betekent dat armoede in Nederland niet te vergelijken is met armoede in landen waar hongersnood en droogte heersen. Ook is armoede in het Nederland van nu heel wat anders dan armoede in het Nederland van net na de Tweede Wereldoorlog. De huidige maatschappij verschilt immers van die van zeventig jaar geleden. Toen waren er heel andere normen voor minimaal noodzakelijke uitgaven.

Langere tijd

Armoede verwijst naar een situatie die al langere tijd voortduurt. Iemand die een keer een maand weinig inkomen heeft, telt niet als 'arm'. Armoede wordt gemeten op basis van het jaarinkomen: iemand is arm als het jaarinkomen onder de armoedegrens blijft. Het inkomen kan dus een deel van het jaar hoger zijn dan de armoedegrens.³

Armoede op persoonsniveau

Om armoede goed vast te stellen moet het aantal personen in een huishouden met een inkomen onder de armoedegrens worden geteld. Want armoede treft meer mensen wanneer het huishouden uit een gezin met kinderen bestaat dan wanneer iemand alleen woont.

De kaart [Theoretische benaderingen van armoede](#) gaat dieper in op de theoretische keuzes achter de SCP-definitie.

Deze kaart citeren

Hoff, S. en B. van Hulst (2019). Wat is armoede?. In: *Armoede in kaart: 2019*. Geraadpleegd op [datum] via <https://digitaal.scp.nl/armoedeinkaart2019/wat-is-armoede>.

Publicatiedatum

03 september 2019

Informatie noten

- 1 Het Nibud hanteert in zijn minimumvoorbeeldbegrotingen vaak lagere prijzen dan gemiddeld. Het Nibud gaat er namelijk van uit dat mensen met een gering inkomen op hun uitgaven proberen te besparen. De energiekosten komen bijvoorbeeld overeen met 90% van het gemiddelde verbruik in Nederland. En voor meubels rekent het Nibud de 'eerstekwartelprijs'. Dit is een bedrag op 25% van de verdeling: van alle waargenomen prijzen ligt een kwart onder deze richtprijs en driekwart erboven.
- 2 Alleen het bedrag voor de huur wijkt af van de lijst van het Nibud. De huur baseren we op het WoonOnderzoek Nederland 2015, een enquête onder bijna 20.000 huurders.
- 3 Omdat de armoedegrens een bedrag per maand is (zie [Waar ligt de armoedegrens](#)), moet het jaarinkomen door 12 worden gedeeld.

Theoretische benaderingen van armoede

Auteurs: [Bart van Hulst](#) en [Stella Hoff](#)

Er zijn verschillende definities en benaderingen van armoede. Denk aan armoede als absoluut begrip en armoede als relatief begrip. Of armoede als objectief en armoede als subjectief begrip. En moeten we armoede bezien in termen van beschikbare middelen of van feitelijke consumptie? Deze kaart gaat in op de theoretische keuzes die het SCP maakt.¹

Absoluut of relatief

Het SCP gaat uit van een absolute benadering van armoede. Dat betekent dat we alleen kijken naar de eigen situatie van mensen. Of iemand als 'arm' telt, hangt af van zijn eigen inkomen. We maken geen vergelijking met het inkomen van andere groepen in de bevolking.

In de relatieve benadering vindt die vergelijking juist wel plaats. Dan zijn mensen arm als ze minder hebben dan bijvoorbeeld 'de doorsneeburger' (iemand met een inkomen in het midden van de nationale inkomensverdeling). De Europese Unie hanteert 60% van dit middelste inkomen als armoedegrens.²

Objectief of subjectief

Het SCP vindt dat armoede het beste objectief kan worden vastgesteld. De term 'objectief' betekent hier dat wetenschappers en budgetdeskundigen de hoogte van de armoedegrens vaststellen. De SCP-armoedegrens is gebaseerd op de minimumvoorbeeldbegrotingen van het [Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting \(Nibud\)](https://www.nibud.nl/) (<https://www.nibud.nl/>).³ Het Nibud baseert die minimumvoorbeeldbegrotingen weer op wetenschappelijk onderzoek en adviezen van deskundigen, zoals het Voedingscentrum Nederland.

In plaats van wetenschappers kunnen ook burgers bepalen welk bedrag de armoedegrens is. Bijvoorbeeld door burgers via een enquête of in focusgroepen te vragen welk bedrag volgens hen het minimum is om van rond te komen. Dit is de subjectieve benadering.⁴

Beschikbare middelen of feitelijke consumptie

Volgens de SCP-definitie is iemand arm als hij met zijn inkomen de minimaal noodzakelijke goederen en voorzieningen niet kan bekostigen. De beschikbare middelen zijn het uitgangspunt, het maakt niet uit of hij de goederen en voorzieningen echt heeft. Als iemand voldoende inkomen heeft maar ervoor kiest om het aan andere zaken te besteden, is hij niet arm.

De alternatieve benadering kijkt juist wel naar de feitelijke bestedingen van een persoon: heeft hij de goederen en voorzieningen werkelijk in zijn bezit? Sommigen vinden dat dit een betere benadering geeft van het ‘permanente inkomen’ van mensen. De achterliggende gedachte is dat mensen een inschatting maken van hun toekomstige inkomen en hun consumptie daarop aanpassen, zodat die minder fluctueert (zie ook Ravallion 2016: 153-158).⁵

Literatuur

Hoff, S., C. van Gaalen, A. Soede, A. Luten, C. Vrooman en S. Lamers (2009). *Genoeg om van te leven. Focusgroepen in discussie over de minimale kosten van levensonderhoud*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Praag, B.M.S. van en A. Ferrer-i-Carbonell (2004). *Happiness quantified; a satisfaction calculus approach*. Oxford: Oxford University Press.

Ravallion, M. (2016). *The economics of poverty: history, measurement and policy*. New York, NJ: Oxford University Press.

Vrooman, J.C. (2009). *Rules of relief. Institutions of social security, and their impact*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Vrooman, J.C. en J.M. Wildeboer Schut (2013). Het karige bestaan: een kwart eeuw armoede in Nederland. In: *TPEdigitaal*, jg. 7, nr. 1, p. 27-50.

Deze kaart citeren

Hulst, B. van en S. Hoff (2019). Theoretische benaderingen van armoede. In: *Armoede in kaart: 2019*. Geraadpleegd op [datum] via <https://digitaal.scp.nl/armoedeinkaart2019/theoretische-benaderingen-van-armoede>.

Publicatiedatum

03 september 2019

Informatie noten

- 1 Een uitgebreide bespreking van de verschillende benaderingen van armoede staat in [Vrooman 2009 \(http://www.scp.nl/english/Publications/Publications_by_year/Publications_2009/Rules_of_Relief\)](http://www.scp.nl/english/Publications/Publications_by_year/Publications_2009/Rules_of_Relief): 357-383.
- 2 Deze benadering heeft als nadeel dat onduidelijk blijft of er werkelijk sprake is van armoede. In een welvarend land kunnen veel mensen met minder dan 60% van het middelste inkomen toch een redelijk inkomen hebben. In arme landen kunnen echter ook mensen die meer verdienen nog in armoede verkeren ([Vrooman 2009 \(http://www.scp.nl/english/Publications/Publications_by_year/Publications_2009/Rules_of_Relief\)](http://www.scp.nl/english/Publications/Publications_by_year/Publications_2009/Rules_of_Relief): 348-349; [Vrooman en Wildeboer Schut 2013 \(https://www.tpedigitaal.nl/sites/default/files/bestand/het_karige_bestaan_een_kwart_eeuw_armoede_in_nederland.pdf\)](https://www.tpedigitaal.nl/sites/default/files/bestand/het_karige_bestaan_een_kwart_eeuw_armoede_in_nederland.pdf)). Een tweede bezwaar is dat relatieve armoedegrenzen eigenlijk de inkomensongelijkheid in een land meten (Van Praag en Ferrer-i-Carbonell 2004; [Vrooman 2009 \(http://www.scp.nl/english/Publications/Publications_by_year/Publications_2009/Rules_of_Relief\)](http://www.scp.nl/english/Publications/Publications_by_year/Publications_2009/Rules_of_Relief): 370-375).

- 3 Alleen het bedrag voor de huur wijkt af van de lijst het Nibud. De huur baseren we op het WoonOnderzoek Nederland 2015, een enquête onder bijna 20.000 huurders.
- 4 Een nadeel van deze subjectieve benadering is dat mensen heel verschillende referentiekaders hebben: sommigen vinden dat er pas sprake is van een echt minimum als ze de huur niet meer kunnen opbrengen, anderen menen dat ze toch 'minimaal' ieder jaar een keer op vakantie moeten kunnen gaan. Ook maakt het uit wie deze vraag beantwoordt: degene die de financiën van het huishouden 'doet', heeft vaak een realistischer beeld van de kosten van levensonderhoud dan andere gezinsleden. En tot slot blijken de resultaten van dergelijke metingen tamelijk instabiel te zijn. Ze variëren van jaar tot jaar, los van de economische situatie in het land. Het SCP voerde eerder wel een studie uit waarin burgers in focusgroepen van ongeveer 8 personen discussieerden over de definitie van armoede: Welke goederen en voorzieningen zijn in Nederland noodzakelijk voor een minimaal acceptabele levensstandaard? En welk inkomen heeft een huishouden nodig om dit te kunnen betalen? De uitkomsten van die studie gebruikten we om de SCP-armoedegrens te valideren ([Hoff et al. 2009 \(https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2009/Genoeg_om_van_te_leven\)](https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2009/Genoeg_om_van_te_leven)).
- 5 Deze gedachte veronderstelt wel dat mensen vooruitziend zijn over hun inkomen en dat ze hun consumptie op verantwoorde wijze spreiden. Daarnaast is een probleem dat persoonlijke voorkeuren meebepalen waaraan iemand zijn geld besteedt. Zo zijn er mensen die hun geld liever uitgeven aan een vakantie dan aan kleding. Ook vinden sommige bevolkingsgroepen (jongeren, hoogopgeleiden) het bezit van een computer veel belangrijker dan andere (ouderen, laagopgeleiden). De afwezigheid van bepaalde artikelen hoeft dan ook niet per se te wijzen op armoede.

Waar ligt de armoedegrens?

Auteurs: [Benedikt Goderis](#) , [Bart van Hulst](#) en [Stella Hoff](#)

Twee referentiebudgetten

De hoogte van de armoedegrens stellen we vast met twee referentiebudgetten. Het ene budget is strikter dan het andere. De budgetten geven aan hoeveel geld een alleenstaande nodig heeft voor onvermijdelijke of zeer wenselijke uitgaven.

Het strikte *basisbehoeftebudget* omvat de minimale uitgaven van een zelfstandig huishouden aan onvermijdbare, basale zaken als voedsel, kleding en wonen. Ook de uitgaven aan andere moeilijk te vermijden posten, zoals verzekeringen en persoonlijke verzorging, zijn meegeteld. Het *niet-veel-maar-toereikendbudget* (nvmt) is iets ruimer. Dat budget houdt ook rekening met de minimale kosten van ontspanning en sociale participatie. Denk aan het lidmaatschap van een sport- of hobbyclub of een jaarlijkse korte vakantie. Deze uitgaven zijn niet strikt noodzakelijk, maar veel mensen beschouwen ze wel als zeer wenselijk ([Goderis et al. 2018 \(https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2018/11/23/de-scp-methode-voor-het-meten-van-armoede\)](#); [Hoff et al. 2009](#)). Het niet-veel-maar-toereikendbudget is nog steeds bescheiden. Luxegoederen, zoals een auto, ontbreken. De meeste armoedecijfers in deze publicatie zijn gebaseerd op het niet-veel-maar-toereikendbudget.

Grensbedragen

Recent stelde het SCP de twee referentiebudgetten voor 2017 vast (zie voor een uitgebreide toelichting [Goderis et al. 2018 \(https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2018/11/23/de-scp-methode-voor-het-meten-van-armoede\)](#)). We baseerden de budgetten grotendeels op gegevens van het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting ([Nibud \(https://www.nibud.nl/\)](#)). Alleen de huur van een referentiewoning berekenden we met gegevens uit het WoonOnderzoek Nederland.¹ Ziektekosten (waaronder de premie voor de ziektekostenverzekering) zijn geen onderdeel van het budget. Deze kosten worden afgetrokken van het inkomen (zie verderop).²

In 2017 was het basisbehoeftebudget voor een alleenwonende € 1.039 per maand en het niet-veel-maar-toereikendbudget € 1.135 per maand ([Goderis et al. 2018: 7-8 \(https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2018/11/23/de-scp-methode-voor-het-meten-van-armoede\)](#)).

We gebruikten de ontwikkeling van de gemiddelde uitgaven aan voeding, kleding en wonen om deze bedragen terug te rekenen naar voorgaande jaren.³ De tabel hieronder presenteert de budgetten voor een alleenstaande in 2017, uitgesplitst naar een aantal uitgavenposten.

Tabel 1

Referentiebudgetten voor een alleenwonende, 2017 (maandbedragen in euro's)

minimaal noodzakelijke kosten		additioneel pakket sociale participatie en ontspanning	
huur ^a	443	contributies en abonnementen	18,5
gas	60	bezoek ontvangen	19,5
elektriciteit	20	op bezoek gaan	5,5
water	9	vakantie/uitgaan	39
telefoon, televisie en internet	54	vervoer	13,5
verzekeringen ^b	45	totaal sociale participatie	96
contributies en abonnementen	2		
vervoer	14		
kleding en schoenen	56		
inventaris	74		
onderhoud huis en tuin	24		
voeding	201		
was- en schoonmaakartikelen	6		
persoonlijke verzorging	21		
diversen	10		
totaal minimaal noodzakelijke kosten	1039		

a Dit bedrag is de brutohuur, dus vóór aftrek van eventuele huurtoeslag. We tellen een fictief bedrag aan ontvangen huurtoeslag (passend bij deze brutohuur) bij het inkomen op.

b De ziektekostenpremie (basispakket en eventuele aanvullende verzekering) is geen onderdeel van de post 'verzekeringen'. Deze kosten trekken we – net als de overige ziektekosten – van het inkomen af.

Bron: Nibud (2017: 95, 100) en WoON2015, SCP-bewerking

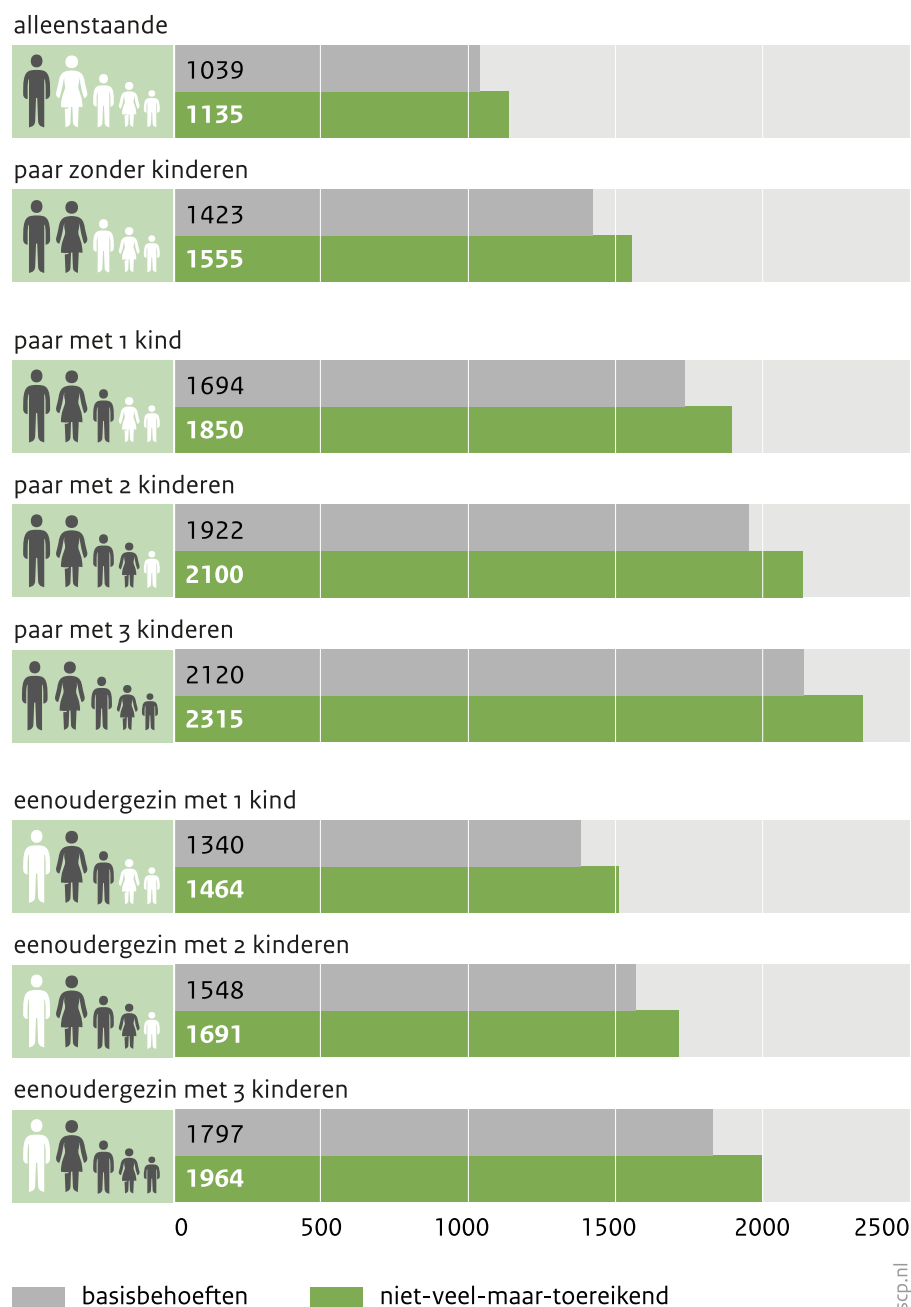
Bedragen voor meerpersoonshuishoudens

Twee volwassenen hebben niet twee keer zoveel inkomen nodig als een alleenstaande. Meerpersoonshuishoudens profiteren van schaalvoordelen: de woonlasten per persoon zijn lager, net als de uitgaven aan meubels of voeding. 'Equivalentiefactoren' maken de inkomens van verschillende typen huishoudens onderling vergelijkbaar. De equivalentiefactor voor een eenpersoonshuishouden is gelijk aan 1. Voor elke extra volwassene in het huishouden wordt aan deze factor 0,37 toegevoegd en voor elk minderjarig kind ongeveer 0,30.⁴

Een besteedbaar inkomen van € 1.135 per maand voor een alleenstaande correspondeert dus met € 1.555 voor een paar zonder kinderen ($1,37 \times € 1.135$) en met € 1.850 voor een paar met één kind ($1,63 \times € 1.135$).⁵ Figuur 1 toont de bedragen die in 2017 bij de verschillende typen huishoudens hoorden.

Figuur 1

Basisbehoeftebudget en niet-veel-maar-toereikendbudget voor verschillende typen huishoudens, 2017 (netto maandbedrag in euro's)

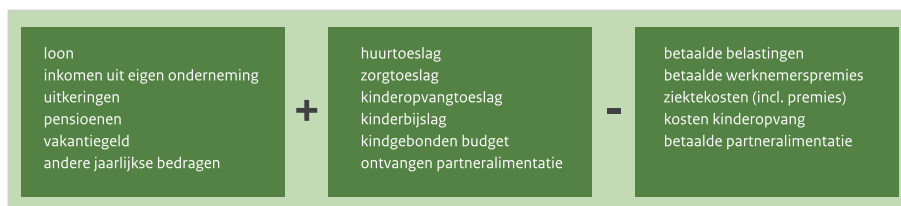

Gehanteerd inkomensbegrip

Armoede meten we door de grensbedragen af te zetten tegen het totale besteedbaar huishoudensinkomen in het kalenderjaar.⁶ In het schema hieronder staat hoe dit besteedbare inkomen tot stand komt. Het gaat om inkomen uit arbeid, uitkering, pensioen plus aanvullende inkomensvoorzieningen, min betaalde belastingen, premies en bepaalde andere kosten. Aflossingen van schulden trekken we niet van het inkomen af. Deze moeten van het overgebleven besteedbare inkomen betaald worden.

Schema 1

Besteedbaar huishoudensinkomen

Herziening van het inkomensbegrip

Het SCP nam in 2018 niet alleen de referentiebudgetten, maar ook het inkomensbegrip onder de loep (zie [Goderis et al. 2018 \(https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2018/11/23/de-scp-methode-voor-het-meten-van-armoede\)](https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2018/11/23/de-scp-methode-voor-het-meten-van-armoede)). Dit leidde tot een aantal veranderingen. In de eerste plaats brengen we nu de niet-vergoede ziektekosten in mindering op het inkomen in plaats van een vast bedrag voor deze kosten op te nemen in het referentiebudget, zoals we eerder deden. Door de ziektekosten van het inkomen af te trekken houden we beter rekening met het verschil in zorguitgaven tussen mensen. Daarnaast trekken we nu de kosten van kinderopvang van het inkomen af (na verrekening met de ontvangen kinderopvangtoeslag).⁷ De derde verandering is de afschaffing van de jaarlijkse afschrijving op de eigen woning. Dit doen we in navolging van het CBS (2017). Hierdoor neemt het besteedbare inkomen van huiseigenaren met gemiddeld 330 euro per maand toe. Dit leidt tot een daling van het aantal armen onder huiseigenaren.⁸ Een laatste aanpassing betreft de huurtoeslag. We tellen niet langer de daadwerkelijk ontvangen huurtoeslag bij het inkomen op, maar een fictief bedrag: de huurtoeslag die het huishouden zou ontvangen wanneer de brutohuur gelijk zou zijn aan het referentiebedrag (zie tabel 1). Dit past bij het uitgangspunt van de SCP-armoedemethode: we kijken naar iemands middelen ten opzichte van een referentiebudget en niet naar zijn daadwerkelijke bestedingen ([Goderis et al. 2018: 14-15 \(https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2018/11/23/de-scp-methode-voor-het-meten-van-armoede\)](https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2018/11/23/de-scp-methode-voor-het-meten-van-armoede)).

Gebruikt databestand

Voor de analyses gebruiken we het Integrale Inkomens- en Vermogensonderzoek (IIV) van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Het IIV bevat administratieve gegevens van de hele bevolking. Deze komen voornamelijk van de Belastingdienst. Daarin schuilt direct ook een beperking: inkomsten die niet bij de Belastingdienst bekend zijn, nemen we niet in de berekeningen mee. Denk aan inkomsten uit het grijze of zwarte circuit, financiële ondersteuning van ouders aan hun zelfstandig wonende kinderen of kinderalimentatie.

Literatuur

CBS (2004). *Equivalentiefactoren 1995-2000*. Voorburg/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek.

CBS (2017). *Revisie inkomensstatistiek*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.

Citro, C.F. en R.T. Michael (red.) (1995). *Measuring poverty: a new approach*. Washington DC: National Academy Press.

Goderis, B., B. van Hulst, J.M. Wildeboer Schut en M. Ras (2018). *De SCP-methode voor het meten van armoede. Herijking en revisie*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Hoff, S., C. van Gaalen, A. Soede, A. Luten, C. Vrooman en S. Lamers (2009). *Genoeg om van te leven. Focusgroepen in discussie over de minimale kosten van levensonderhoud*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Nibud (2017). *Budget handboek 2017: kerncijfers huishoudfinanciën*. Utrecht: Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud).

Soede, A. (2006). *Naar een nieuwe armoedegrens?* Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Soede, A. (2011). *Armoedegrens op basis van de budgetbenadering – revisie 2010*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Vrooman, J.C. (2009). *Rules of Relief. Institutions of social security, and their impact*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Deze kaart citeren

Goderis, B., B. van Hulst en S. Hoff (2019). Waar ligt de armoedegrens?. In: *Armoede in kaart: 2019*. Geraadpleegd op [datum] via <https://digitaal.scp.nl/armoedeinkaart2019/waar-ligt-de-armoedegrens>.

Publicatiedatum

03 september 2019

Informatie noten

- 1 De berekening gaat uit van een tweekamerwoning (voor een alleenstaande) met een woonoppervlak van 40 à 50 m². Dit resulteerde in een huur van 425 euro in januari 2015. Na verwerking van de latere huurverhogingen kwam het maandelijkse huurbedrag uit op 443 euro in januari 2017 (zie [Goderis et al. 2018: 11-12 \(https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2018/11/23/de-scp-methode-voor-het-meten-van-armoede\)](https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2018/11/23/de-scp-methode-voor-het-meten-van-armoede)).
- 2 De post 'ziektekosten' bestaat uit de (verplichte) premie voor het basispakket van de zorgverzekering, het verplichte eigen risico (eventueel aangevuld met een vrijwillig eigen risico) en de overige niet-vergoede uitgaven aan gezondheidszorg. De verplichte zorgpremie en het bedrag dat mensen gemiddeld kwijt zijn aan eigen risico brengt het CBS al op het besteedbare inkomen in mindering. Voor het eigen risico houdt het CBS rekening met de leeftijd en het geslacht. De overige uitgaven zijn lastiger van het besteedbare inkomen af te trekken, omdat ze niet van iedereen bekend zijn. Het gaat bijvoorbeeld om (aanvullende) verzekeringen die niet wettelijk verplicht zijn of om zorguitgaven die de verzekeraar niet vergoedt. Deze uitgaven kunnen van persoon tot persoon sterk variëren. Het SCP gebruikte gegevens van de Belastingdienst en het Nibud voor een schatting van de niet-vergoede ziektekosten per volwassene in Nederland. Dit bedrag trekken we van het besteedbare inkomen af.
- 3 Deze methode leidt er gewoonlijk toe dat de stijging van de grensbedragen groter is dan de inflatie maar kleiner dan de stijging van het gemiddelde inkomen. Dit komt doordat mensen bij een hoger inkomen doorgaans een kleiner deel besteden aan voeding, kleding en wonen. De indexering is dus geen volledige afspiegeling van veranderingen in welvaart. Bovendien worden de gemiddelde basisbestedingen uitgedrukt als een vijfjaarlijks voortschrijdend gemiddelde. Veranderingen werken dus vertraagd door. Dit is vanuit de gedachte dat de perceptie van wat iemand minimaal nodig heeft met enige vertraging reageert op sociaal-

economische veranderingen. Uit eerdere studies blijkt dat de gebruikte methode van indexering goed aansluit bij de ontwikkeling van wat de maatschappij als minimaal noodzakelijk ervaart. Zie voor meer informatie Citro en Michael 1995; Soede 2006 (http://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2006/Naar_een_nieuwe_armoedegrens), 2011 (http://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2011/Armoedegrens_op_basis_van_de_budgetbenadering_revisie_2010); en Vrooman 2009 (http://www.scp.nl/english/Publications/Publications_by_year/Publications_2009/Rules_of_Relief).

- 4 De precieze hoogte van de equivalentiefactoren varieert per kind, afhankelijk van de rangorde en leeftijd van het kind. Een uitgebreide bespreking van de equivalentiefactoren staat in [CBS \(2004 \(https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2004/25/equivalentiefactoren-1995-2000\)\)](https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2004/25/equivalentiefactoren-1995-2000).
- 5 De CBS-equivalentieschalen houden rekening met de kinderopvangkosten. Deze worden als ‘bestedingen voor kinderen’ meegeteld (CBS 2004). Het SCP hanteert echter een aangepaste versie van de equivalentieschalen, zonder de kinderopvangkosten. Dit leidt tot een iets lagere armoedegrens voor gezinnen met kinderen. Dit doen we om dubbeltelling te voorkomen. De kosten van kinderopvang worden namelijk op het inkomen in mindering gebracht.
- 6 Om armoede te bepalen standaardiseren we dit huishoudensinkomen: we vertalen het ‘terug’ naar het inkomen van een alleenstaande. Daarna delen we het door 12 om tot maandbedragen te komen en maken we een vergelijking met de referentiebudgetten voor een alleenstaande.
- 7 Het in mindering brengen van de kosten van kinderopvang leidt tot een lager gemeten inkomen en dus een hogere kans op armoede. Om dubbeltelling te voorkomen passen we de CBS-equivalentieschaal aan. Dit leidt tot een lagere armoedegrens voor huishoudens met kinderen, waarmee de kans op armoede weer afneemt (zie [Goderis et al. 2018: 14 \(https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2018/11/23/de-scp-methode-voor-het-meten-van-armoede\)](https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2018/11/23/de-scp-methode-voor-het-meten-van-armoede)).
- 8 Het CBS voerde in 2017 een revisie op de Inkomensstatistiek uit. Dat leidde tot een aantal wijzigingen in de manier waarop het CBS het inkomen meet. Het SCP gaat hierin mee. Van de wijzigingen heeft het afschaffen van de jaarlijkse afschrijving op de eigen woning gemiddeld genomen het grootste effect op het gemeten inkomen.

De omvang van armoede

Auteurs: [Stella Hoff](#), [Bart van Hulst](#) en [Benedikt Goderis](#)

Armoede daalt fors tussen 2013 en 2017

In 2013 waren er ruim 1,2 miljoen mensen met een huishoudensinkomen onder het niet-veel-maar-toereikendcriterium.¹ Dit was 7,6% van de Nederlandse bevolking. Het aantal mensen met een inkomen onder het striktere basisbehoeftencriterium bedroeg toen bijna 790.000, 4,9% van de bevolking.

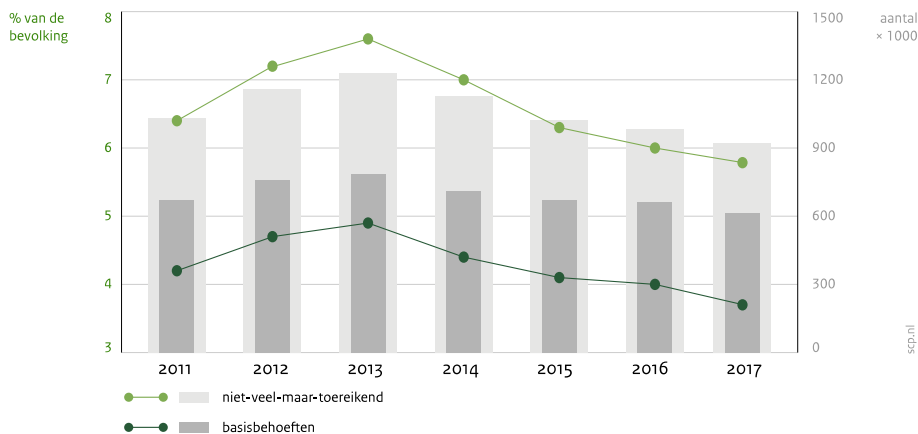
Door de aantrekkende economie daalde de armoede na 2013 flink.² De afname van het aantal armen deed zich vooral voor tussen 2013 en 2015. Daarna werd de daling zwakker. De laatste beschikbare cijfers komen uit 2017. In dat jaar bedroeg het aantal armen volgens het niet-veel-maar-toereikendcriterium bijna 939.000 (5,7%). Dit zijn ruim 40.000 armen minder dan in 2016.

Volgens het basisbehoeftencriterium waren er in 2017 ongeveer 618.000 armen (3,8%). Dit is ook een afname ten opzichte van 2016. Figuur 1 toont de ontwikkelingen in het armoedepercentage sinds 2011.

Figuur 1

Armoede bereikte piek in 2013, maar neemt daarna flink af

[Personen in armoede, 2011-2017 (in aantallen x 1000 en in procenten van de bevolking)]

Bron: CBS (Integrale Inkomens- en Vermogensstatistiek '11-'17), SCP-bewerking

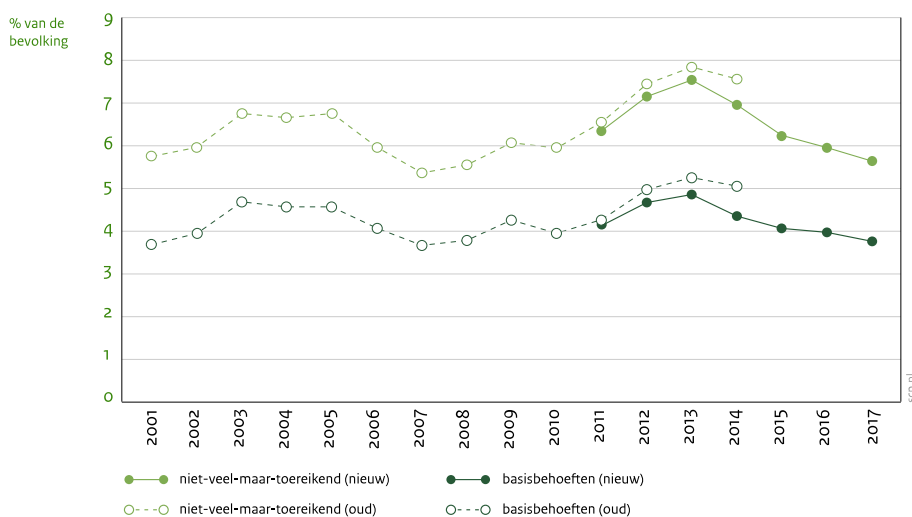
Figuur 1b toont de ontwikkeling van de armoede sinds 2001. In de periode 2001-2014 gaat het om armoedepercentages volgens de 'oude' methode, dus vóór de herziening van de referentiebudgetten en het inkomensbegrip (zie [Hoff et al. 2016](#), zie ook de kaart [Waar ligt de armoedegrens?](#)). Voor de periode 2011-2017 berekenden we de armoedepercentages met de nieuwe methode. Die nieuwe methode leidde tot een daling van het armoedepercentage. Dit komt vooral door het afschaffen van de jaarlijkse afschrijving van de eigen woning. Hierdoor ligt het besteedbare

inkomen van huizenbezitters gemiddeld € 330 per maand hoger ([Goderis et al. 2018 \(https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2018/11/23/de-scp-methode-voor-het-meten-van-armoede\)](https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2018/11/23/de-scp-methode-voor-het-meten-van-armoede), CBS 2017).

De ‘oude’ meetmethode laat zien dat de armoede sinds het begin van de economische crisis in 2008 toenam. Door de aanpassing van de meetmethode kunnen we niet direct afleiden of de armoede in 2017 terug is op het niveau van vóór de crisis.³

Figuur 1b

Personen in armoede, 2001-2017 (in procenten van de bevolking)^a

a De gegevens volgens de ‘oude’ methode zijn afkomstig uit [Hoff et al. \(2016\)](#).

Bron: CBS (IPO '01-'14, Integrale Inkomens- en Vermogensstatistiek '11-'17), SCP-bewerking

Rekening houden met het positieve vermogen

De hier gepresenteerde armoedegegevens zijn alleen gebaseerd op het inkomen van mensen, niet op hun vermogen. Een deel van de arme groep heeft echter een groot vrij opneembaar, positief vermogen (€ 50.000 of meer).⁴ Zij kunnen dit geld in principe gebruiken voor basisgoederen en -voorzieningen en zo een periode van weinig inkomen overbruggen. In dat geval geeft het weglaten van het vermogen een onvolledig beeld van de middelen die iemand heeft. In figuur 2 staan daarom cijfers die wel rekening houden met het positieve vermogen. In de cijfers verwerkten we de aanname dat dit vermogen over de hele resterende levensverwachting wordt opgemaakt.⁵ Zoals verwacht valt het aandeel armen in Nederland dan lager uit. Als we rekening houden met het positieve vermogen was in 2017 5,0% van de bevolking arm, tegenover 5,7% armoede volgens het ‘gewone’ niet-veel-maar-toereikendcriterium (zonder vermogen). Volgens het basisbehoeftecriterium was het aandeel armen 3,2% (inclusief vermogen) en 3,8% (exclusief vermogen). Ook inclusief vermogen daalde de armoede ten opzichte van 2016. Volgens beide armoedecriteria lag de armoede inclusief vermogen in 2017 0,3 procentpunt lager dan in 2016.

Figuur 2

Minder armoede als vermogen wordt meegerekend

[Personen in armoede, inkomen met of zonder positief vermogen, 2011-2017 (in procenten van de bevolking)]

Bron: CBS (Integrale Inkomens- en Vermogensstatistiek '11-'17), SCP-bewerking

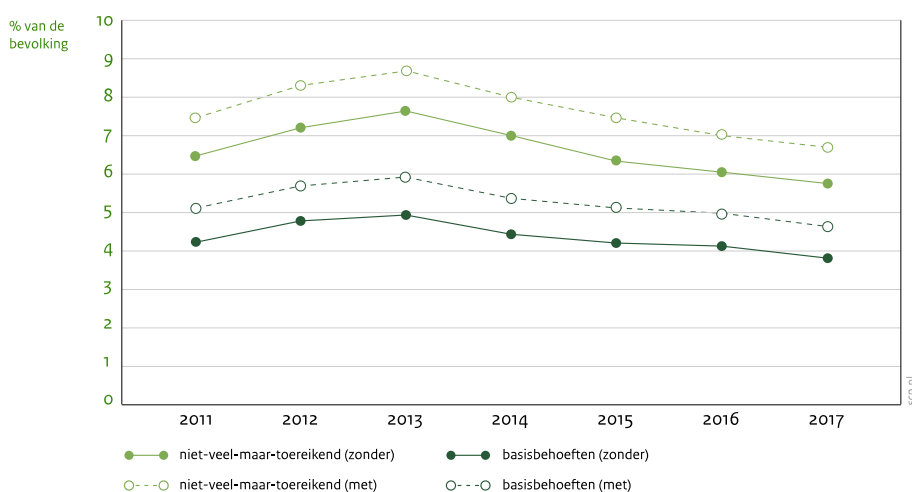
Rekening houden met schulden

Ook het negatieve vermogen speelt een rol bij armoedeproblematiek.⁶ Een gering inkomen kan de oorzaak zijn van (beginnende) schulden. Andersom kan de aflossing van schulden een flink deel van het besteedbare inkomen opeisen. Als we rekening houden met de afbetalingen van schulden, stijgt het armoedepercentage met ongeveer 1 procentpunt. Volgens de niet-veel-maar-toereikendmaatstaf verkeerde in dat geval 6,7% van de Nederlandse bevolking in 2017 in een armoedesituatie. Volgens het basisbehoeftecriterium was dat 4,6%. Bij deze berekeningen telden we alleen de schulden mee, niet het positieve vermogen.

Figuur 3

Meer armoede als schulden worden meegerekend

[Personen in armoede, inkomen met of zonder schulden, 2011-2017 (in procenten van de bevolking)]

Bron: CBS (Integrale Inkomens- en Vermogensstatistiek '11-'17), SCP-bewerking

Als we rekening houden met zowel het positieve vermogen als met schulden, dan is het armoedepercentage ongeveer gelijk aan het landelijke gemiddelde zonder vermogen en schulden. Volgens het niet-veel-maar-toereikendcriterium was dan 5,6% van de Nederlandse bevolking arm in 2017, volgens het basisbehoeftencriterium 3,7%.

Wij telden vermogen en schulden bij via annuïteiten. Er zijn ook andere manieren om vermogen en schulden mee te nemen. Bijvoorbeeld dat iemand per definitie als niet-arm wordt aangemerkt als hij een vermogen heeft boven een bepaalde grens. Er is dus geen algemeen aanvaarde manier om met bezittingen en schulden om te gaan. Met onze berekeningen willen we slechts een indruk geven van het effect op de armoede. De armoedecijfers in het vervolg van deze publicatie zijn gebaseerd op de 'oorspronkelijke' basisbehoefte- en niet-veel-maar-toereikendcriteria, dus zonder rekening te houden met vermogen en schulden van mensen.

Literatuur

CBS (2017). *Revisie inkomensstatistiek*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.

Hoff, S., J.M. Wildeboer Schut, B. Goderis en C. Vrooman (2016). *Armoede in Kaart 2016*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Goderis, B., B. van Hulst, J.M. Wildeboer Schut en M. Ras (2018). *De SCP-methode voor het meten van armoede. Herijking en revisie*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Deze kaart citeren

Hoff, S., B. van Hulst en B. Goderis (2019). De omvang van armoede. In: *Armoede in kaart: 2019*. Geraadpleegd op [datum] via <https://digitaal.scp.nl/armoedeinkaart2019/de-omvang-van-armoede>.

Publicatiedatum

03 september 2019

Informatie noten

- 1 Deze cijfers zijn gebaseerd op de armoedegrens en het inkomensbegrip na de herijking en revisie van de SCP-methode voor het meten van armoede in 2018. De methode is beknopt beschreven op de kaart (zie [Waar ligt de armoedegrens?](#)). Goderis et al (<https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2018/11/23/de-scp-methode-voor-het-meten-van-armoede>). (2018) geeft een uitgebreide beschrijving van de gebruikte methode om armoede te bepalen.
- 2 Een aantrekkelijke economie gaat gepaard met meer werkgelegenheid. Mensen kunnen gemakkelijker aan werk komen of kunnen overstappen naar een beter betaalde baan of een baan voor meer uren. Dit zal meestal leiden tot een hoger besteedbaar huishoudensinkomen.
- 3 In 2007, vlak voor de crisis van 2008, lag het armoedepercentage (gemeten met de methode van vóór de herijking en revisie in 2018) volgens het niet-veel-maar-toereikend-criterium op 5,4%. Dat was het laagste niveau in jaren. Door de aanpassingen in de methode valt niet direct af te leiden of de armoede in 2017 terug is

op het niveau van vóór de crisis. Als we met de ontwikkelingen in de huidige cijfers inschatten wat de uitkomsten van de oude methode zouden zijn, dan komen we in 2016 uit op 6,5% en in 2017 op 6,2%. Dan ligt de armoede dus nog boven het niveau van 2007.

- 4 Het positieve vermogen omvat de bezittingen van een huishouden. Bezittingen zijn de tegoeden van bank- en spaarrekeningen, aandelen en obligaties. De waarde van de eigen woning telt niet mee.
- 5 Het vrij opneembare vermogen is vertaald in een annuïteit. Om een annuïteit te bepalen is een looptijd nodig en het verwachte rendement op het vermogen. Voor de looptijd namen we per huishouden de verwachte resterende levensduur van de volwassene met de hoogste resterende levensverwachting (thuiswonende volwassen kinderen lieten we buiten beschouwing). Voor het verwachte rendement gingen we uit van de door de Belastingdienst gehanteerde fictieve rendementen voor de vermogensbelasting. Het annuïtaire bedrag telden we bij het inkomen op (zie ook [Goderis et al. 2018: 17-20](https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2018/11/23/de-scp-methode-voor-het-meten-van-armoede) (<https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2018/11/23/de-scp-methode-voor-het-meten-van-armoede>)).
- 6 Bij de schulden gaat het om rood staan en bankleningen (exclusief de hypotheek op een eigen woning). Informele leningen van bijvoorbeeld familie en vrienden staan niet geregistreerd en namen we daarom niet mee. In de berekeningen gingen we uit van een nominaal constant annuïtair bedrag en van een resterende afbetalingstermijn van 10 jaar. De waarde van het jaarlijkse annuïtaire bedrag trokken we vervolgens van het besteedbaar inkomen af (zie ook [Goderis et al. 2018: 19-21](https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2018/11/23/de-scp-methode-voor-het-meten-van-armoede) (<https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2018/11/23/de-scp-methode-voor-het-meten-van-armoede>)).

Hoeveel mensen zijn langdurig arm?

Auteurs: [Bart van Hulst](#) en [Stella Hoff](#)

Ruim een half miljoen mensen zijn langdurig arm

Armoede is vaak langdurig. Zelfs wanneer het economisch goed gaat. Ook dan bevindt een flink deel van de armen zich minstens drie jaar achter elkaar onder het niet-veel-maar-toereikendcriterium.¹ Tijdens een recessie en de eerste jaren daarna loopt dit aantal gewoonlijk op.

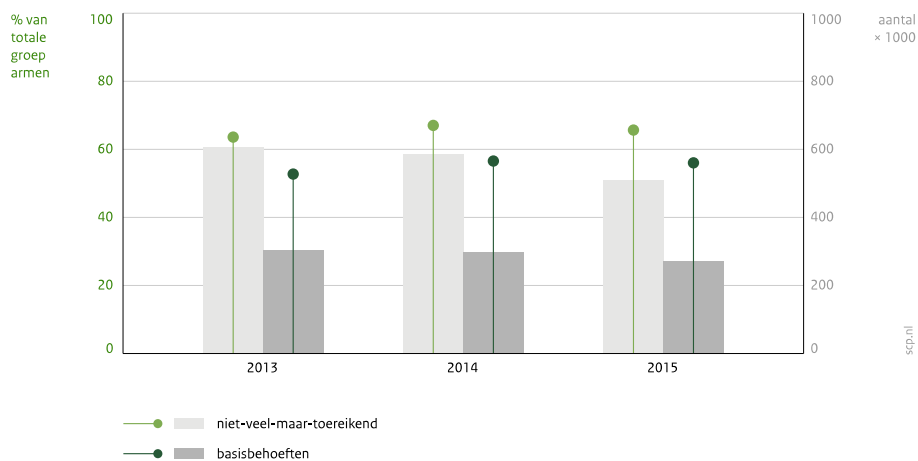
Met de nieuwe inkomensgegevens kunnen we de omvang van de langdurige armoede vaststellen tot en met peiljaar 2015. Peiljaar 2015 heeft betrekking op de periode 2013-2017.² In deze periode waren er volgens het niet-veel-maar-toereikendcriterium 508.000 mensen langdurig arm. In vergelijking met voorgaande jaren daalde het percentage langdurige armen binnen de Nederlandse bevolking. In het peiljaar ging het om 3,4% van de bevolking.³ Binnen de groep armen blijft het aandeel van de langdurige armen vrijwel gelijk: ongeveer 65% van de armen is langdurig arm.

Binnen de groep armen volgens het basisbehoeftecriterium bedroeg het aandeel langdurig armen 56%. Dit waren 271.000 mensen (1,8% van de bevolking).

Figuur 1

Armoede is in meeste gevallen langdurig^a

[Personen in langdurige armoede in de peiljaren 2013-2015 (in aantallen x 1000 en in procenten van de totale groep armen)]

a Volgens de episodemethode is sprake van langdurige armoede indien men arm is in ten minste drie aaneengesloten jaren binnen een periode van vijf jaar. Bijvoorbeeld bij het peiljaar 2013 gaat het om drie aaneengesloten jaren armoede binnen de periode 2011-2015, men was arm in 2011-2013 of in 2012-2014 of in 2013-2015.

Bron: CBS (Integrale Inkomens- en Vermogensstatistiek '11-'17), SCP-bewerking

Kinderen zijn naar verhouding vaak langdurig arm

Binnen de groep langdurig armen gaat het in drie van de tien gevallen om minderjarige kinderen (30%). Dit aandeel is aanzienlijk groter dan het aandeel kinderen en jongeren in de totale bevolking (17%). Daarentegen is het aandeel ouderen onder de langdurig armen duidelijk kleiner dan het aandeel ouderen binnen de totale bevolking (8% versus 19%). Het aandeel volwassenen tot 65 jaar dat langdurige armoede ervaart, is vrijwel evenredig aan het aandeel volwassenen binnen de gehele bevolking (62% versus 64%).⁴

Het SCP berekent de langdurige armoede volgens de ‘episodemethode’. In ieder meetjaar kijken we naar de twee voorgaande en de twee navolgende jaren. Een andere manier om langdurige armoede te meten is de ‘historiemethode’.⁵

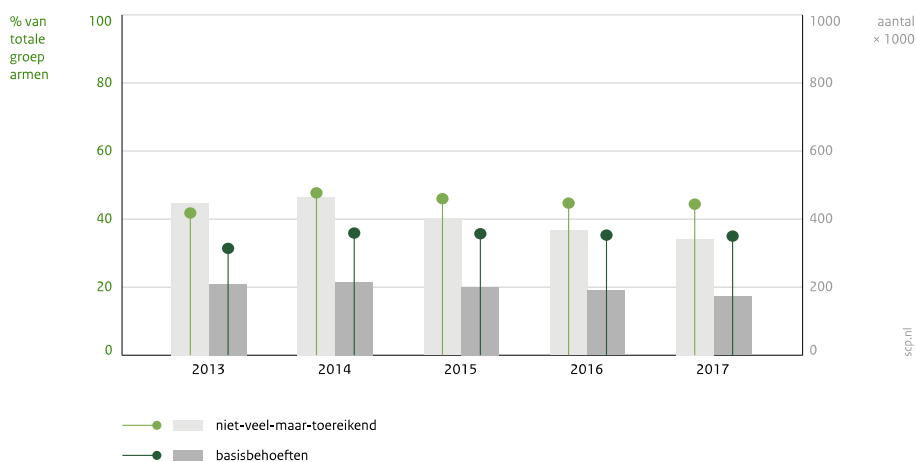
Historiemethode geeft kleiner aantal langdurig armen

Volgens de historiemethode is in 2017 in absolute aantallen het aantal langdurige armen gedaald naar 341.000 personen. Binnen de groep armen loopt het aandeel van de langdurige armen volgens de historiemethode iets op. In 2013 was 42% van de armen ook in de twee voorgaande jaren arm volgens de niet-veel-maar-toereikendgrens, in 2017 is dit aandeel net iets hoger (44%). Het aandeel langdurig armen volgens de basisbehoefte maatstaf bedroeg respectievelijk 31% en 35% in 2013 en 2017.

Figuur 2

Langdurige armoede volgens historiemethode iets toegenomen^a

[Personen in langdurige armoede volgens historiemethode, peiljaren 2013-2017 (in aantallen x 1000 en in procenten van de totale groep armen)]

a Langdurige armoede volgens de historiemethode: arm in het peiljaar plus de twee voorgaande jaren.

Bron: CBS (Integrale Inkomens- en Vermogensstatistiek '11-'17), SCP-bewerking

Literatuur

Wildeboer Schut, J.M. en S. Hoff (2016). *Een lang tekort. Langdurige armoede in Nederland*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Deze kaart citeren

Hulst, B. van en S. Hoff (2020). Hoeveel mensen zijn langdurig arm?. In: *Armoede in kaart: 2019*. Geraadpleegd op [datum] via <https://digitaal.scp.nl/armoedeinkaart2019/hoeveel-mensen-zijn-langdurig-arm>.

Publicatiedatum

07 april 2020

Informatie noten

- 1 Het SCP meet langdurige armoede door per peiljaar naar de twee voorgaande en de twee navolgende jaren te kijken. Langdurig arm zijn mensen die binnen die periode van vijf jaar in ten minste drie achtereenvolgende jaren in een armoedesituatie zitten. Deze manier van meten heet de 'episodemethode' (zie ook Wildeboer Schut en Hoff 2016).
- 2 De gegevens over de individuele zorgkosten in 2017 betreffen een schatting, de langdurige armoede voor het peiljaar 2015 (periode 2013-2017) betreft daarom een voorlopig cijfer.
- 3 In deze berekeningen namen we alleen de mensen mee die in de hele periode rondom het peiljaar tot de Nederlandse bevolking behoorden. Nieuwgeborenen en overledenen in deze jaren lieten we buiten beschouwing, net als immigranten en emigranten.
- 4 Het gaat hier om het aandeel langdurig armen volgens het niet-veel-maar-toereikendcriterium.
- 5 De 'historiemethode' kijkt vanaf het meetjaar uitsluitend terug (zie [Wildeboer Schut en Hoff 2016 \(http://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2016/Een_lang_tekort\)](http://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2016/Een_lang_tekort)). Mensen zijn langdurig arm als zij in het peiljaar plus de twee voorgaande jaren beneden de armoedegrens verkeerden. De historiemethode leidt tot een onderschatting van de langdurige armoede: een deel van de mensen die op het peilmoment minder dan drie jaar arm waren, zal in de jaren erna alsnog tot de langdurig armen gaan behoren.

Armoede bij kinderen en volwassenen

Auteurs: [Stella Hoff](#) en [Bart van Hulst](#)

Kans op armoede het grootst voor de jongsten én alleroudsten in de bevolking¹

Kinderen tot en met 12 jaar lopen een bovengemiddeld risico op armoede: in 2017 leefde ongeveer 9% van deze kinderen in een huishouden met een inkomen onder het niet-veel-maar-toereikendcriterium (figuur 1).² Dit is ruim 3 procentpunten hoger dan het landelijke gemiddelde (5,7%, zie [De omvang van armoede](#)). Vanaf het dertiende jaar loopt de kans op armoede flink terug en ligt het armoedepercentage bijna op het landelijke gemiddelde. Van de kinderen en jongeren in de middelbareschoolleeftijd was 5,9% arm. Dit lagere armoederisico onder kinderen vanaf dertien jaar kunnen we goed verklaren: de ouders (vooral de moeders) gaan weer werken of gaan meer uren werken. Uit eerder onderzoek blijkt dat vooral onder alleenstaande moeders een stijging van de arbeidsparticipatie optreedt wanneer hun kinderen naar de middelbare school gaan (Perez et al. 2018). Daarnaast is het mogelijk dat inkomsten van de kinderen het besteedbare inkomen van het huishouden aanvullen. Uit gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek blijkt dat bijna 50% van de scholieren in het voortgezet onderwijs een baan heeft. Meestal gaat het om een kleine bijbaan, maar in ongeveer een op de zes gevallen betreft het werk voor ten minste 12 uur per week (CBS 2019a). Tot slot hebben kinderen van dertien jaar en ouder minder minderjarige broers en zussen. En, zoals we verderop laten zien, het aantal kinderen in een gezin is een bepalende factor voor de kans op armoede.

In totaal leefden in 2017 ruim 272.000 minderjarigen (0 tot 18 jaar) in armoede. Zij vormden 8,1% van de totale bevolking tot 18 jaar.³ Net als de totale armoede in Nederland (zie [De omvang van armoede](#)) neemt ook de armoede onder kinderen en jongeren af sinds 2013. In dat jaar was 10,3% van hen arm: ruim 337.000 minderjarigen (zie de knop 'Download data' onderaan de pagina).

De bestrijding van armoede onder kinderen is al een aantal jaren een speerpunt van het overheidsbeleid. Dit komt mede door onderzoek van de Kinderombudsman (2013). Het beleid zet vooral in op verbetering van de maatschappelijke participatie en kansengelijkheid van kinderen die in armoede opgroeien. Sinds januari 2017 ontvangen de gemeenten hiervoor jaarlijks 85 miljoen euro extra. Het is de bedoeling dat zij dit geld gebruiken voor voorzieningen die direct ten goede komen aan kinderen in armoede (TK 2018-2019).⁴

Vanaf het achttiende jaar schommelt het aandeel armen in de bevolking rond de 6% à 7%. Vanaf het veertigste levensjaar is een daling zichtbaar. Het armoedepercentage in de groep vanaf 45 jaar komt volgens het niet-veel-maar-toereikendcriterium onder het landelijke gemiddelde te liggen (op ongeveer 5%). Waarschijnlijk zijn dit mensen die nog wel actief zijn op de arbeidsmarkt, maar geen kinderen meer thuis hebben. Er hoeven dus minder gezinsleden van het inkomen rond te komen. In de groep 60-64-jarigen is er een lichte piek in het aandeel armen (5,2%). Vanaf de leeftijd van 65 jaar daalt het armoedepercentage sterk. Van de 65-plussers tot 80 jaar heeft 2% à 3% een inkomen onder de armoedegrens. Boven de 80 jaar neemt het aandeel armen weer toe. Bij de 80- tot en met 89-jarigen gaat het nog om 4% à 6%, maar bij de 90-plussers om bijna 11% (zie figuur 1). Dit komt

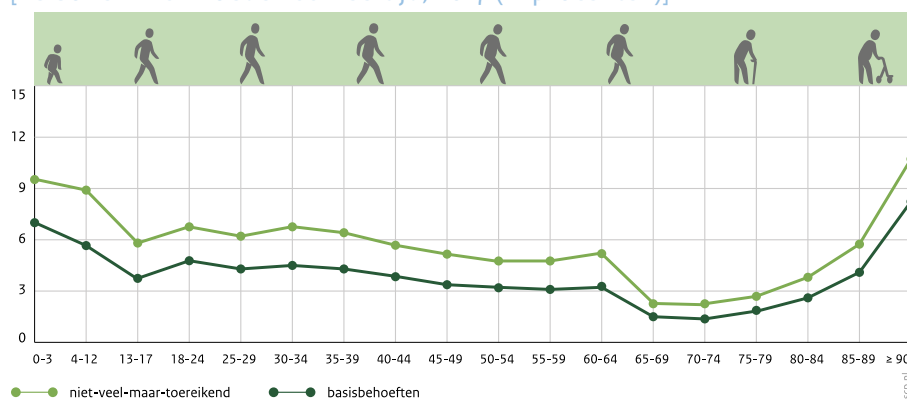
door de relatief hoge zorgkosten van deze leeftijdsgroep. De zorgkosten worden immers van het inkomen afgetrokken (zie [Waar ligt de armoedegrens?](#)). In totaal waren er in 2017 iets meer dan 666.000 arme volwassenen, waarvan bijna 92.000 in de leeftijd vanaf 65 jaar.

Ook onder de volwassenen tot 65 jaar daalt de armoede na 2013 (zie de knop 'Download data' onderaan de pagina). In dat jaar was 8% van de volwassenen volgens het niet-veel-maar-toereikendcriterium arm, in 2017 was dat 5,7%. Alleen onder 65-plussers nam de armoede niet af. Dit komt doordat maar weinig mensen binnen deze leeftijdsgroep aan het arbeidsproces deelnemen (CBS 2019b).⁵ Zij konden dus nauwelijks profiteren van de groei in de werkgelegenheid. 65-plussers die pensioen ontvangen, hebben juist te maken met koopkrachtverlies als gevolg van niet-geïndexeerde aanvullende pensioenen (Bos en Verberk 2018). Overigens betekent dit niet dat zij hierdoor in armoede vervallen: zelfs een 'kale' AOW is in principe hoger dan het-niet-veel-maar-toereikendcriterium.⁶ Armoede binnen deze groep komt of door een onvolledige AOW of door hoge zorgkosten (zie eerder).

Figuur 1

Kinderen en 90-plussers relatief vaak arm

[Personen in armoede naar leeftijd, 2017 (in procenten)]

Bron: CBS (Integrale Inkomens- en Vermogensstatistiek '17), SCP-bewerking

Eenoudergezinnen en alleenstaanden tot 65 jaar vaker dan gemiddeld arm

Volwassen leden van eenoudergezinnen met uitsluitend minderjarige kinderen en alleenstaanden jonger dan de AOW-leeftijd lopen het meeste risico op armoede. Van deze mensen had ongeveer 13% in 2017 een besteedbaar huishoudensinkomen onder het niet-veel-maar-toereikendcriterium. Alleenstaanden vanaf de AOW-leeftijd zijn duidelijk minder vaak arm (6%). Ook paren lopen relatief weinig kans op armoede, vooral als het om AOW-gerechtigden gaat: van hen is slechts 2% arm. Bij jongere paren heeft de aanwezigheid van kinderen invloed op de kans op armoede: van de paren zonder kinderen of met meerderjarige kinderen is rond de 3% arm, bij de paren met alleen minderjarige kinderen gaat het om 5%.

Alleenstaande moeders met minderjarige kinderen vaker arm dan alleenstaande vaders

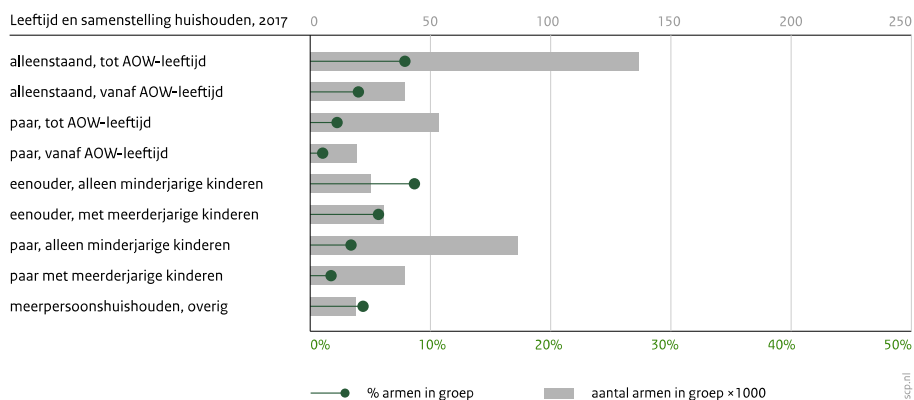
Nederland telt bijna 534.000 eenoudergezinnen. Ruim de helft daarvan (54%) bestaat uit eenoudergezinnen met uitsluitend minderjarige kinderen. Veruit de meeste daarvan hebben een vrouw aan het hoofd. Het armoedepercentage in deze categorie is veel hoger (bijna 15%) dan in de categorie eenoudergezinnen met een man aan het hoofd (7%). Dit komt doordat alleenstaande moeders relatief vaak afhankelijk zijn van een uitkering.

Eenoudergezinnen met ook meerderjarige kinderen laten een kleiner verschil tussen vrouwen en mannen zien. In dat geval verkeert 9% van de moeders en 5% van de vaders in armoede.

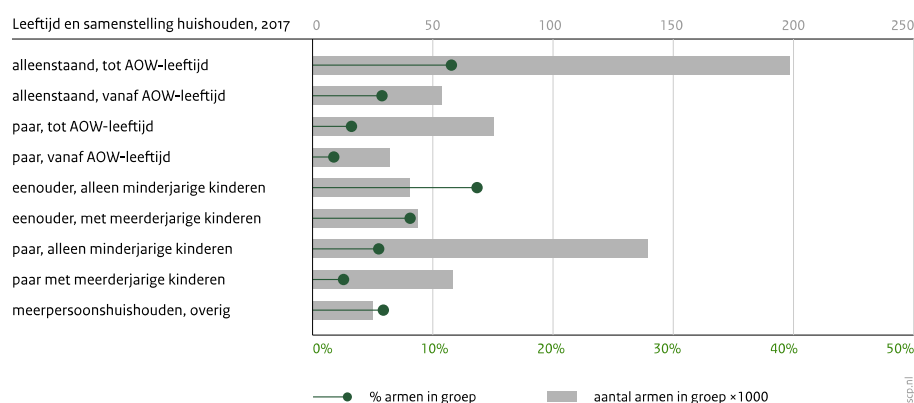
Figuur 2

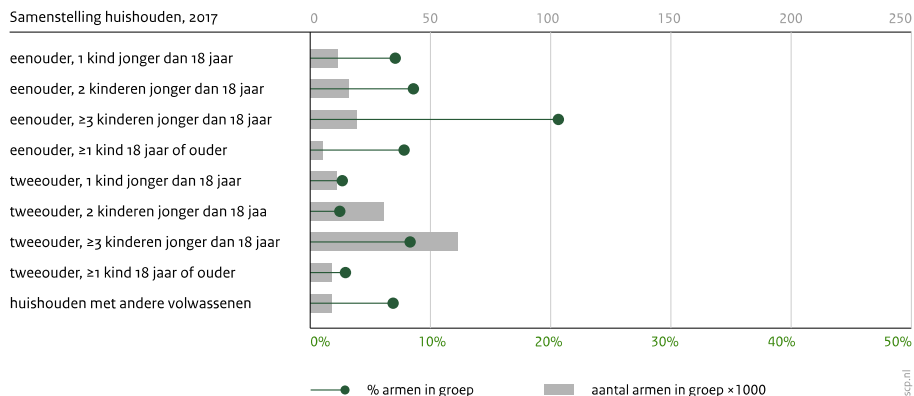
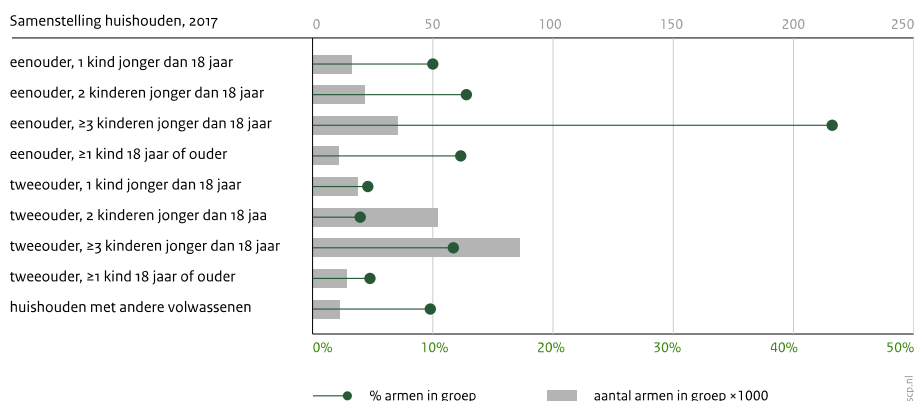
Eenoudergezinnen en alleenstaanden tot AOW-leeftijd hebben grootste armoederisico
 [Volwassenen en kinderen in armoede, naar leeftijd en samenstelling huishouden, 2017
 (in aantallen x 1000 en in procenten)]

volwassenen, basisbehoeften

volwassenen, niet-veel-maar-toereikend

kinderen, basisbehoeften**kinderen, niet-veel-maar-toereikend**

Bron: CBS (Integrale Inkomens- en Vermogensstatistiek'17), SCP-bewerking

Kinderen uit groot gezin zijn vaker arm

Alleenstaande ouders zijn vaker arm dan paren. Voor de kinderen geldt hetzelfde: kinderen uit een eenoudergezin zijn vaker arm dan kinderen uit een tweeoudergezin (18% versus 7%). Ook de grootte van het gezin is van invloed: wanneer het eenoudergezin uit ten minste drie minderjarige kinderen bestaat, is de kans op armoede veel groter. Van de kinderen die met z'n drieën in een eenoudergezin leven, is 43% arm. Dit percentage daalt naar 13% wanneer er twee minderjarige kinderen in het gezin zijn en naar 10% als het kind de enige is.

Onder tweeoudergezinnen is dezelfde trend te zien, maar de armoedepercentages zijn flink lager. Van de kinderen die met z'n drieën in een tweeoudergezin leven is 12% arm. Bij twee minderjarige kinderen is dit 4% en bij een enig kind 5%.

Literatuur

Bos, J. en M. Verberk (2019). *Koopkrachtontwikkeling van werkenden en gepensioneerden 2010-2019*. Utrecht: Nibud.

CBS (2019a). *Steeds meer scholieren hebben een bijbaan*. Den Haag/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek. Geraadpleegd juni 2019 via <https://jeugdmonitor.cbs.nl/publicaties/Steeds-meer-scholieren-hebben-een-bijbaan>.

CBS (2019b). *Arbeidsdeelname; kerncijfers*. Den Haag/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek. Geraadpleegd juni 2019 via [www.statline](http://www.statline.nl).

CPB, SCP en CBS (2018). *Verkenning naar eenduidige indicatoren kinderarmoede*. Den Haag/Heerlen: Centraal Planbureau, Sociaal en Cultureel Planbureau en Centraal Bureau voor de Statistiek.

Kinderombudsman (2013). *Kinderen in armoede in Nederland*. Den Haag: Kinderombudsman.

Nibud (2017). *Budgethandboek 2017. Kerncijfers huishoudfinanciën*. Utrecht: Nibud.

Perez, S.A., M. van den Brakel en W. Portegijs (2018). Welke gevolgen heeft ouderschap voor werk en economische zelfstandigheid? In: W. Portegijs en M. van den Brakel (red.), [Emancipatiemonitor 2018](#). Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek en Sociaal en Cultureel Planbureau.

SZW (2018). *Eerste evaluatie van de bestuurlijke afspraken tussen SZW en VNG over kinderen in armoede*. Den Haag/Amersfoort: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid/Bureau Bartels.

TK (2018-2019). *Preventie en bestrijding van stille armoede en sociale uitsluiting*. Brief van de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 1 april 2019. Den Haag: Tweede Kamer, vergaderjaar 2018-2019, 24 515, nr. 484.

Deze kaart citeren

Hoff, S. en B. van Hulst (2019). Armoede bij kinderen en volwassenen. In: *Armoede in kaart: 2019*. Geraadpleegd op [datum] via <https://digitaal.scp.nl/armoedeinkaart2019/armoede-bij-kinderen-en-volwassenen>.

Publicatiedatum

03 september 2019

Informatie noten

- 1 Alle armoedecijfers in de tekst zijn gebaseerd op het niet-veel-maar-toereikendcriterium.
- 2 Dit is – ook in het geval van bijvoorbeeld co-ouderschap – het huishouden waar het kind officieel staat ingeschreven.
- 3 We gebruikten de leeftijden op 1 januari.
- 4 Deze gemeentelijke voorzieningen kunnen we niet meetellen bij de vaststelling van de armoede onder kinderen. Dit komt deels door de variatie tussen gemeenten, zowel in de typen voorzieningen die zij verstrekken als in hun werkwijze en de mate van samenwerking met andere organisaties (SZW 2018). Daarnaast registreren gemeenten niet welk kind welke voorziening ontvangt. Het is hierdoor niet mogelijk om de voorzieningen op individueel niveau als ‘inkomensbestanddeel’ mee te rekenen (CPB, SCP en CBS 2018 (https://www.scp.nl/Nieuws/Verkenning_naar_eenduidige_indicatoren_kinderarmoede)).
- 5 In 2017 ging het om 11,1% van alle 65- tot 75-jarigen (CBS 2019b).

- 6 De AOW-uitkering voor een alleenstaande bedroeg op 1 januari 2017 netto € 1.159 per maand (inclusief vakantiegeld) (Nibud 2017). Dit bedrag ligt iets boven het niet-veel-maar-toereikendbudget van € 1.135 per maand.

Werkende en niet-werkende armen

Auteurs: [Stella Hoff](#) , [Bart van Hulst](#) en [Jean Marie Wildeboer Schut](#)

Werkende armen vormen bijna een derde van de volwassenen in armoede¹

In 2017 waren er iets meer dan 666.000 volwassenen met een inkomen onder het niet-veel-maar-toereikendcriterium. Bijna 220.000 van hen hadden betaald werk als belangrijkste eigen inkomensbron. Werkenden vormden dus een derde van de totale groep arme volwassenen.

Binnen de groep arme werkenden was iets meer dan de helft een werkende in loondienst: in 2017 waren er 125.000 werknemers en 95.000 zelfstandigen met een huishoudensinkomen onder het niet-veel-maar-toereikendcriterium. Het totale aantal werknemers is echter veel groter dan het totale aantal zelfstandigen in Nederland: ruim 7 miljoen tegenover ongeveer 1,4 miljoen (CBS 2019). Het armoederisico voor werknemers is dus kleiner dan voor zelfstandigen: van alle werknemers is 2% arm, van alle zelfstandigen is bijna 8% arm (figuur 1).

Het aandeel armen onder de werkenden neemt sinds 2013 af. Dit geldt voor zelfstandigen in ongeveer dezelfde mate als voor werknemers. Van de zelfstandigen was in 2013 iets meer dan 10% arm, terwijl het aandeel armen in 2017 net onder de 8% bleef. Onder de werknemers nam het armoedepercentage in die periode af van 2,7% naar 2,0% (zie de knop 'Download data' onderaan de pagina).

Bijstandsontvangers lopen grootste risico op armoede

Na de bijna 220.000 werkende armen zijn de bijstandsgerechtigden de tweede grootste groep onder de arme volwassenen. In totaal ging het in 2017 om ongeveer 152.000 personen. Dit was bijna een kwart (23%) van de totale groep arme volwassenen.

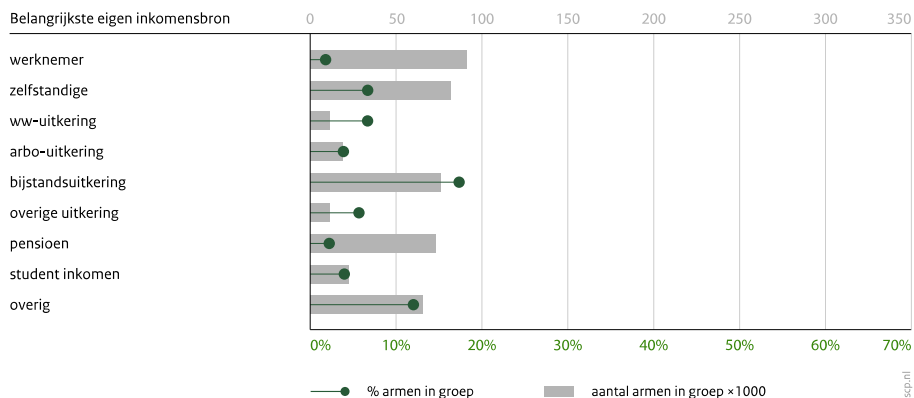
De kans dat bijstandsgerechtigden in armoede verkeren is groot: van alle bijstandsontvangers in Nederland is ruim een derde arm (35%) (figuur 1).²

Figuur 1

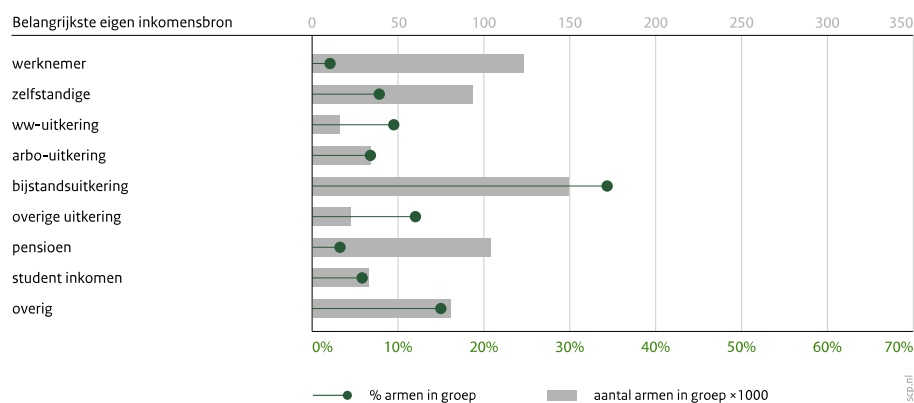
Bijstandsgerechtigden grootste kans op armoede

[Volwassenen en kinderen in armoede naar inkomensbron, 2017 (in aantallen x 1000 en in procenten)]

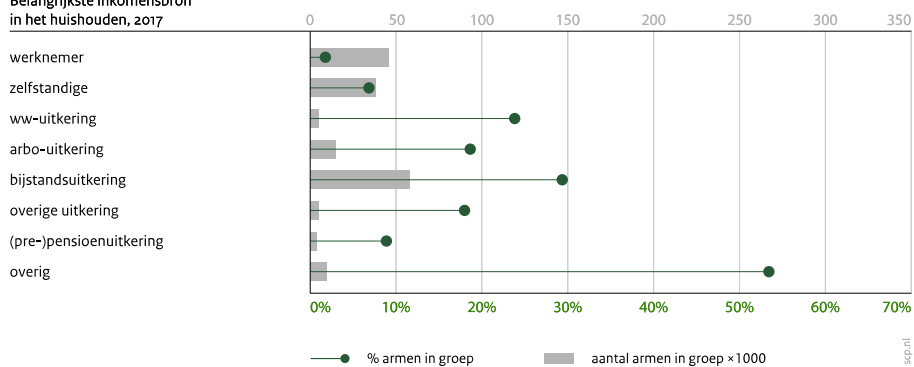
volwassenen, basisbehoeften

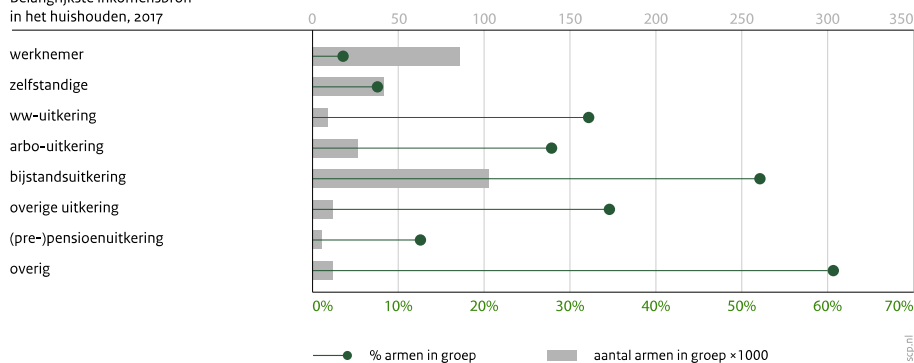

volwassenen, niet-veel-maar-toereikend

kinderen, basisbehoeften
Belangrijkste inkomensbron in het huishouden, 2017

kinderen, niet-veel-maar-toereikendBelangrijkste inkomensbron
in het huishouden, 2017

Bron: CBS (Integrale Inkomens- en Vermogensstatistiek '17), SCP-bewerking

Het aantal arme bijstandsgerechtigden daalt flink sinds 2013. In dat 'piekjaar' hadden bijna 245.000 bijstandsontvangers een huishoudensinkomen onder de armoedegrens. In 2017 lag dit aantal bijna 100.000 personen lager (zie de knop 'Download data' onderaan de pagina). Ook de kans op armoede nam voor deze groep af: in 2013 was bijna twee derde van de bijstandsgerechtigden arm, in 2017 ruim een derde. De daling trad al in 2015 op, vooral onder alleenstaande bijstandsontvangers. Van de totale groep alleenstaande bijstandsontvangers was het aandeel met een inkomen onder het niet-veel-maar-toereikendcriterium in 2015 slechts 43%. Een jaar eerder was dat nog 81%. In 2015 vonden meerdere wijzigingen plaats die van invloed zijn op het inkomen van bijstandsgerechtigden. Zoals de hoogte van de bijstandsuitkering, de huurtoeslag en fiscale regelgeving (in het bijzonder de heffingskorting). Voor alleenstaande bijstandsontvangers kan een combinatie van wijzigingen zo uitpakken dat zij met hun inkomen net boven de armoedegrens uitkomen.³

Ook onder de bijstandsgerechtigde alleenstaande ouders met minderjarige kinderen trad een daling van de armoede op. Die daling was wel veel bescheidener (39% arm in 2014, 36% in 2015). Hier speelde wellicht de hervorming van de kindregelingen per 1 januari 2015 een rol. Het aantal regelingen voor gezinnen met kinderen is bij deze hervorming teruggebracht van elf naar vier. Dit moest leiden tot een vereenvoudiging van het stelsel. Daarnaast moest de hervorming de arbeidsparticipatie vanuit de bijstand stimuleren en de inkomensondersteuning van ouders meer richten op de lagere inkomens (TK 2012-2013). Gegevens van het CBS (2016) laten zien dat vooral de huishoudens met de laagste inkomens profijt hebben van de hervorming. Zij ontvangen bijna € 1.000 per jaar méér uit de kindregelingen dan onder het oude stelsel.

Arme pensioenontvangers vaak 'blijvers' in armoede

Naast de werkenden en de bijstandsgerechtigden zijn de pensioenontvangers de derde grote groep onder de arme volwassenen. In 2017 ging het om 105.000 mensen (figuur 1, zie ook de knop 'Download data' onderaan de pagina).

Een deel van hen, bijna 17.000 personen, had de AOW-gerechtigde leeftijd nog niet bereikt. Denk aan mensen die met vervroegd pensioen waren gegaan of mensen met een nabestaandenpensioen.⁴ De overige bijna 89.000 arme pensioenontvangers ontvingen (in ieder geval) AOW. Dit is een kleine groep vergeleken met het totale aantal AOW-ontvangers in Nederland.

Het armoederisico is dan ook klein: van de ongeveer 3 miljoen AOW-gerechtigden is 3% arm. Wel is de armoede in deze groep meestal blijvend: bijna 90% van de arme pensioenontvangers is langdurig arm.⁵

Het aandeel armen onder de pensioenontvangers jonger dan de AOW-gerechtigde leeftijd nam sinds 2013 af van ruim 8% naar iets minder dan 7% (niet in de figuur). Onder de oudere pensioenontvangers bleef het armoedepercentage per saldo onveranderd. In 2013 was 3% van deze groep arm. Het jaar erna was een lichte daling zichtbaar (2,5% arm), maar in de daaropvolgende jaren sloeg dit weer om in een lichte stijging. Uiteindelijk werd in 2017 opnieuw de 3% bereikt. Dat het aandeel armen binnen deze groep niet afnam, komt doordat zij nauwelijks konden profiteren van de economische groei in de periode na 2013 (zie ook [Armoede bij kinderen en volwassenen](#)).

Kinderen uit bijstandsgezinnen vaker arm dan volwassenen met bijstand

Naast de ruim 666.000 arme volwassenen, leefden in 2017 ruim 272.000 kinderen in armoede (zie [Armoede bij kinderen en volwassenen](#)). Binnen deze groep is het risico op armoede vooral groot voor kinderen in gezinnen die bijstand als belangrijkste inkomensbron hebben.⁶ In 2017 was 53% van de kinderen uit gezinnen met een bijstandsuitkering arm volgens het niet-veel-maar-toereikendcriterium. Dit waren bijna 105.000 kinderen (zie figuur 1, menu kinderen).

Ook onder kinderen uit bijstandsgezinnen daalde de armoede na 2013. Net als bij de volwassenen met minderjarige kinderen is het een vrij bescheiden daling: van 60% in 2013 naar 55% in 2015 en vervolgens naar 53% in 2017. Deze afname komt wellicht (deels) door de hervorming van de kindregelingen.

Literatuur

Bos, J. en M. Verberk (2019). *Koopkrachtontwikkeling van werkenden en gepensioneerden 2010-2019*. Utrecht: Nibud.

CBS (2016). *Nieuwe kindregelingen voordeligst voor laagste inkomens*. Den Haag/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek. Geraadpleegd juni 2019 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2016/05/nieuwe-kindregelingen-voordeligst-voor-laagste-inkomens>.

CBS (2017). *Uitkeringsontvangers; inkomstenbron vóór instroom of na uitstroom, 2002-2015*. Den Haag/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek. Geraadpleegd juni 2019 via <https://opendata.cbs.nl/statline>.

CBS (2019). *Arbeidsdeelname; kerncijfers*. Geraadpleegd mei 2019 via <https://opendata.cbs.nl/statline>.

TK (2012-2013). *Wijziging van de Algemene Kinderbijslagwet, de Wet op het kindgebonden budget, de Wet werk en bijstand, de Wet inkomstenbelasting 2001, de Wet studiefinanciering 2000 en enige andere wetten in verband met hervorming en versobering van de kindregelingen (Wet hervorming kindregelingen)*. Memorie van Toelichting. Den Haag: Tweede Kamer, vergaderjaar 2012-2013, 33 716, nr. 3.

Deze kaart citeren

Hoff, S., van Hulst en J.M. Wildeboer Schut (2019). Werkende en niet-werkende armen. In: *Armoede in kaart: 2019*. Geraadpleegd op [datum] via <https://digitaal.scp.nl/armoedeinkaart2019/werkende-en-niet-werkende-armen>.

Publicatiedatum

03 september 2019

Informatie noten

- 1 Alle armoedecijfers in de tekst zijn gebaseerd op het niet-veel-maar-toereikendcriterium.
- 2 De bijstandsnorm voor alleenstaanden en alleenstaande ouders was op 1 januari 2017 € 982,79 per maand (inclusief vakantiegeld). Voor paren was dit € 1.403,98 per maand. Deze bedragen liggen onder het niet-veel-maar-toereikendcriterium. Toch zijn niet alle bijstandsonvangers arm. Dit komt doordat we rekening houden met ontvangen zorg-, huur- en kinderopvangtoeslag, kinderbijslag, kindgebonden budget en de algemene heffingskorting. In veel gevallen komt het inkomen daardoor toch boven de armoedegrens uit. Zie ook de kaart [Waar ligt de armoedegrens?](#).
- 3 Dat door de wijzigingen vooral alleenstaanden uit de armoede komen, heeft te maken met de equivalentiefactor. Zo ging de bijstandsuitkering tussen 1 juli 2014 en 1 juli 2015 voor zowel alleenstaanden als eenoudergezinnen met ruim € 10 per maand omhoog. Aangezien alleenstaanden dit bedrag niet hoeven te delen met huisgenoten, is deze verhoging voor hen gunstiger dan voor eenoudergezinnen. Bovendien was er in de periode voorafgaand aan de wijzigingen een grotere groep die net onder de armoedegrens leefde (zie [Hoeveel komen de armen tekort?](#)).
- 4 Het nabestaandenpensioen (uitkering volgens de Algemene nabestaandenwet) is een uitkering op bijstandsniveau.
- 5 Van langdurige armoede is sprake wanneer mensen binnen een periode van vijf jaar in ten minste drie achtereenvolgende jaren in een armoedesituatie zitten (zie [Wildeboer Schut en Hoff 2016 \(https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2016/Een_lang_tekort\)](https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2016/Een_lang_tekort)).
- 6 Bij kinderen keken we naar de belangrijkste inkomensbron van het huishouden.

Armen met en zonder migratieachtergrond

Auteurs: [Bart van Hulst](#), [Stella Hoff](#) en [Jean Marie Wildeboer Schut](#)

Migranten vormen bijna de helft van de volwassen armen¹

Van alle arme volwassenen in 2017 (iets meer dan 666.000 personen volgens het niet-veel-maar-toereikendcriterium) had ongeveer de helft een migratieachtergrond (49%, 326.000 personen).² Van alle volwassen migranten in Nederland was 12% arm, terwijl van alle autochtone Nederlanders slechts 3% arm was. Niet-westerse migranten zijn vaker arm dan westerse (15% versus 8%). Migranten van de eerste generatie hebben een groter risico op armoede dan migranten van de tweede generatie.³ De eerste generatie niet-westerse migranten heeft een armoederisico van 17%, de tweede generatie van 10%. Bij de westerse migranten gaat het om respectievelijk 11% en 5%. Het grotere risico op armoede onder niet-westerse migranten van de eerste generatie is vooral te wijten aan hun grotere uitkeringsafhankelijkheid. Vooral een arbeidsongeschiktheids- of bijstandsuitkering ontvangen zij vaker dan de tweede generatie. Ook speelt mee dat binnen de eerste generatie niet-westerse migranten meer mensen uit vluchtelingenlanden komen. Van de eerste generatie komt 16% uit een vluchtelingenland, van de tweede generatie 6% (zie hierna).

Migranten uit vluchtelingenlanden zijn het vaakst arm

Het armoederisico verschilt per land van herkomst. Bij mensen met een niet-westerse achtergrond hebben migranten uit vluchtelingenlanden het hoogste armoederisico. Migranten uit Syrië spannen de kroon, met 54% armen. Maar ook het armoederisico voor migranten uit Eritrea (33%), Somalië (34%), Irak (26%) en Afghanistan (21%) ligt ruim boven het gemiddelde armoederisico voor niet-westerse migranten. Meestal gaat het om vluchtelingen die net in Nederland zijn. Eerder onderzoek liet zien dat statushouders uit landen als Eritrea en Syrië een zeer lage arbeidsdeelname en een zeer hoge bijstandsafhankelijkheid hebben (CBS 2017, [Sterckx en Fessehazion 2018 \(https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2018/11/16/eritrese-statushouders-in-nederland\)](https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2018/11/16/eritrese-statushouders-in-nederland), [Dagevos et al. 2018 \(https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2018/06/01/syriers-in-nederland\)](https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2018/06/01/syriers-in-nederland)).

Van de vier grootste niet-westerse minderheidsgroepen hebben de Surinaamse Nederlanders het laagste aandeel armen (8%) en de Marokkaanse Nederlanders het hoogste aandeel (17%). Onder de Nederlanders van Antilliaans/Arubaanse afkomst en die van Turkse afkomst ligt het armoedepercentage op 13%.

Ook westerse migranten laten verschillen tussen groepen zien. De armoedepercentages van migranten uit West-Europa, de Verenigde Staten of landen als Canada, Japan en Australië liggen rond de 7% en 9%. Migranten uit Midden- en Oost-Europese landen komen vaker met armoede in aanraking. Het aandeel armen varieert van 10% à 11% onder de Poolse en Albanese migranten tot bijna 30% onder de migranten uit Bulgarije. Een verklaring voor dit laatste percentage is de geringe arbeidsdeelname van de Bulgaarse migranten: uit eerder onderzoek blijkt dat minder dan 40% betaald werk heeft. Werkende Bulgaarse migranten hebben vaak een baan in de schoonmaakbranche of de bouw. Overigens zijn er aanwijzingen dat veel Bulgaarse migranten in het

informele circuit werken (Gijsbers en Lubbers 2015 (<https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2015/11/18/roemeense-migranten>)) of via een buitenlandse (onder)aannemer (zie Van Gaalen et al. 2018). Het hier gepresenteerde armoedepercentage - dat gebaseerd is op de inkomens zoals bekend bij de Belastingdienst - kan dus een overschatting zijn.

Voor alle migrantengroepen geldt dat het aandeel armen tussen 2011 en 2013 steeg, om daarna weer te dalen. De mensen met een Syrische achtergrond vormen hierop een uitzondering: hoewel in 2014 sprake was van een lichte daling van de armoede, liet het jaar daarop weer een stijging zien. Per saldo nam het armoedepercentage binnen deze groep sinds 2013 met 14 procentpunten toe (zie de knop 'Download data' onderaan de pagina). Deze recente groei van het aandeel armen onder de Syrische migranten heeft waarschijnlijk te maken met de instroom van vluchtelingen vanaf 2015. Eerder onderzoek laat zien dat de Syriërs die na 2014 naar Nederland kwamen (nog) veel minder vaak betaald werk hebben dan de Syriërs die al langer in Nederland zijn. Zij zijn bezig met andere dingen, zoals inburgering of het leren van de taal. De Syriërs die wel werken, hebben vaak een baan met een tijdelijk contract op een laag beroepsniveau (Huijnk 2018). Syriërs die na 2014 in Nederland kwamen, kampen bovendien met de nasleep van hun ervaringen tijdens de reis of in het land van herkomst: meer dan 40% van de Syrische statushouders heeft last van psychische klachten (Wijga et al. 2019).

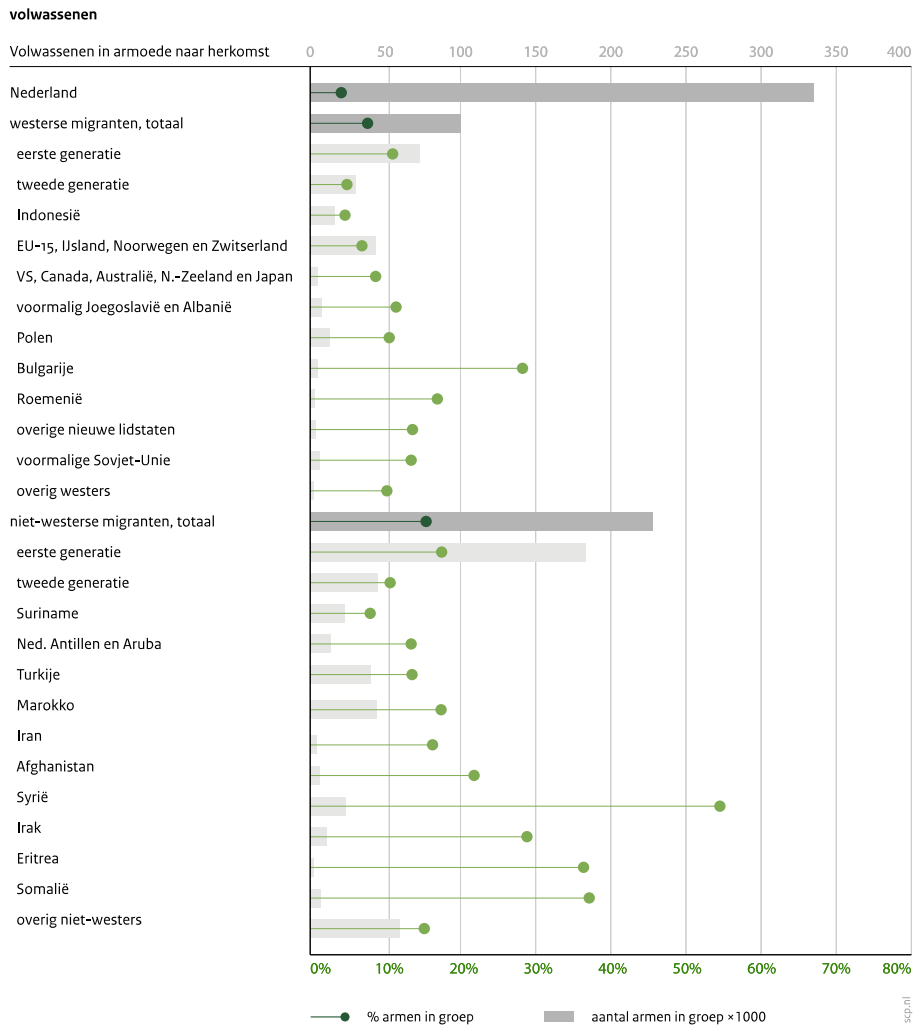
Autochtone Nederlanders lopen minste armoederisico

Autochtone Nederlanders hebben naar verhouding een laag armoederisico: van de autochtone volwassenen is 3% arm. Toch waren dit in 2017 nog 340.000 personen. Zij maken iets meer dan de helft van de totale groep arme volwassenen uit (51%).

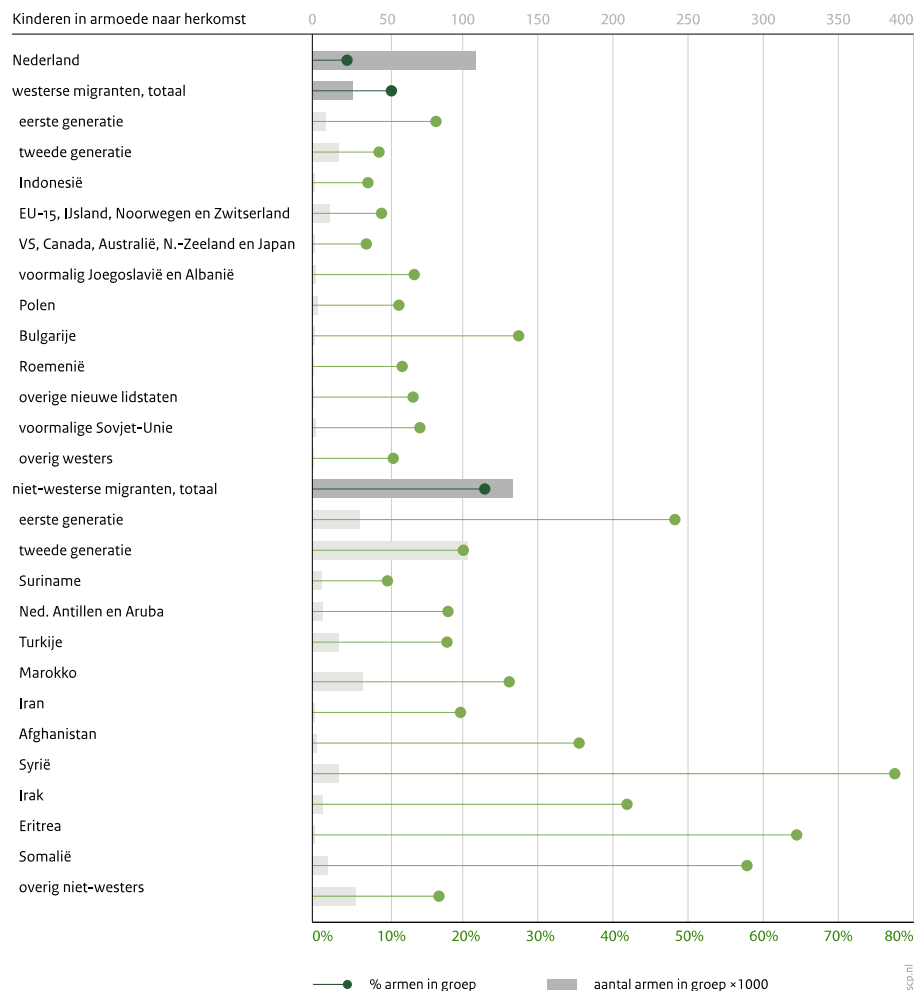
Figuur 1

In enkele migratiegroepen is meer dan een kwart van de volwassenen arm

[Volwassenen en kinderen in armoede naar migratieachtergrond, 2017(in aantallen x 1000 en in procenten)]

kinderen

Bron: CBS (Integrale Inkomens- en Vermogensstatistiek '17), SCP-bewerking

Kinderen uit migrantengroepen vaker arm dan volwassenen

Volwassenen uit migrantengroepen hebben vaak een relatief hoog armoederisico, maar kinderen uit die groepen hebben een nog grotere kans op armoede. Van de volwassenen met een niet-westerse migratieachtergrond is 15% arm (zie hiervoor), van de kinderen uit gezinnen met een niet-westerse achtergrond verkeert 23% in armoede.

In de groep Surinaams-Nederlandse kinderen gaat het om 10%, maar in andere groepen is het aandeel armen al gauw rond 20% (Nederlandse Antillen/Aruba, Turkije en Iran) of rond 25% (Marokko). De hoogste percentages komen echter voor onder kinderen uit recente vluchtelingengroepen. Het armoedepercentage onder kinderen met een Syrische achtergrond is met 77% het hoogst, gevolgd door kinderen met een Eritrese achtergrond (64%) en een Somalische achtergrond (59%). Kinderen uit Irak (42%) en Afghanistan (35%) completeren de top vijf.

Van de migrantenkinderen uit Midden- en Oost-Europa hebben kinderen uit Bulgarije het hoogste armoedepercentage (28%). Onder de kinderen uit Polen, Roemenië en de overige nieuwe EU-lidstaten varieert het aandeel armen tussen 12% en 14%. Al deze percentages liggen ruim boven dat voor kinderen zonder migratie-achtergrond (4%).

Literatuur

CBS (2017). *Van opvang naar integratie. Cohortstudie van recente asielmigranten*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.

Dagevos, J., W. Huijnk, M. Maliepaard en E. Miltenburg (red.) (2018). *Syriërs in Nederland. Een studie over de eerste jaren van hun leven in Nederland*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau, in samenwerking met CBS, RIVM en WODC.

Gaalen, R. van, W. Gielen, V. de Heij, F. Hoekema en J. van Rooijen (2018). Sociaaleconomische positie. In CBS, *Jaarrapport Integratie 2018*. Den Haag/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek.

Gijsbers, M. en M. Lubbers (2015). *Langer in Nederland. Ontwikkelingen in de leefsituatie van migranten uit Polen en Bulgarije in de eerste jaren na migratie*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau, in samenwerking met Rijksuniversiteit Utrecht.

Huijnk, W. (2018). Werk, bijstand en de ervaren financiële situatie. In J. Dagevos, W. Huijnk, M. Maliepaard en E. Miltenburg (red.), *Syriërs in Nederland. Een studie over de eerste jaren van hun leven in Nederland*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau, in samenwerking met CBS, RIVM en WODC.

Sterckx, L. en M. Fessehazion (2018). *Eritrese statushouders in Nederland. Een kwalitatief onderzoek over de vlucht en hun leven in Nederland*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Wijga, A., M. Maliepaard, W. Huijnk en E. Uiters (2019). Inzicht in psychische ongezondheid. In E. Miltenburg, J. Dagevos en W. Huijnk (red.), *Opnieuw beginnen. Achtergrond van positieverschillen tussen Syrische statushouders*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau, in samenwerking met CBS, WODC en RIVM.

Deze kaart citeren

Hulst, B. van, S. Hoff en J.M. Wildeboer Schut (2019). Armen met en zonder migratieachtergrond. In: *Armoede in kaart: 2019*. Geraadpleegd op [datum] via <https://digitaal.scp.nl/armoedeinkaart2019/armen-met-en-zonder-migratieachtergrond>.

Publicatiedatum

03 september 2019

Informatie noten

- 1 Alle gepresenteerde armoedecijfers zijn gebaseerd op het niet-veel-maar-toereikendcriterium.
- 2 Van deze 326.000 armen met een migratieachtergrond hadden 102.000 een westerse herkomst en 224.000 een niet westerse herkomst.
- 3 Migranten van de eerste generatie zijn zelf in het buitenland geboren. Migranten van de tweede generatie zijn zelf in Nederland geboren, maar hebben ouders die in het buitenland zijn geboren.

Hoeveel komen de armen tekort?

Auteurs: [Bart van Hulst](#) en [Stella Hoff](#)

In 2017 waren er 939.000 arme personen in Nederland (zie [Omvang van de armoede](#)). Zij maakten deel uit van in totaal bijna 464.000 huishoudens. Het aantal arme huishoudens daalt sinds 2013. In dat jaar telde Nederland ongeveer 636.000 arme huishoudens.

Binnen de arme groep zijn gradaties in armoede mogelijk. Sommige huishoudens moeten rondkomen van een inkomen dat net onder het niet-veel-maar-toereikendcriterium ligt. In andere huishoudens is het tekort ten opzichte van de armoedegrens veel groter.¹

Doorsneetekort per arm huishouden in 2017 iets meer dan € 3.000 per jaar

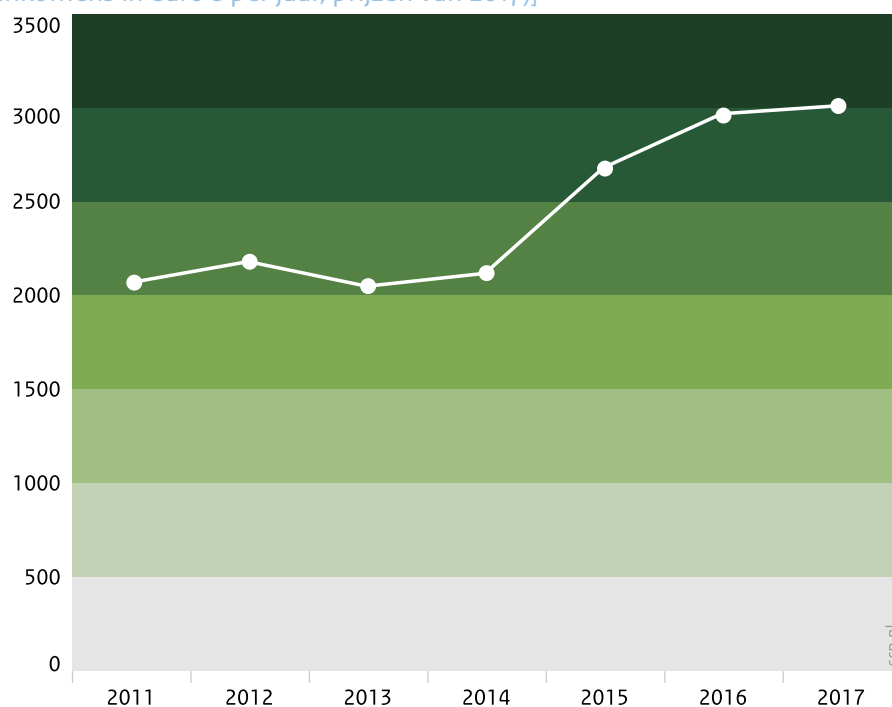
In 2017 kwam een arm huishouden op jaarbasis net iets meer dan € 3.000 tekort ten opzichte van het niet-veel-maar-toereikendcriterium. Dit is een 'mediaan' bedrag: bij de helft van de huishoudens is het tekort groter, bij de andere helft kleiner.²

Het mediane tekort per huishouden kan per jaar flink variëren. In de periode 2011-2014 ging het om bedragen tot ongeveer € 2.200, maar in 2015 begon het mediane tekort te stijgen. Dat jaar was het mediane tekort € 2.700 en in 2016 nam het verder toe naar € 3.000. Het jaar daarna bleef het mediane tekort vrijwel gelijk (figuur 1). Mogelijk leidden beleidsmaatregelen en de aantrekkende economie tussen 2014 en 2016 tot uitstroom uit de armoede van de mensen met een klein tekort, terwijl armen met een groot tekort bleven.³

Figuur 1

Mediaan tekort van de armen in 2017 op hetzelfde niveau als in 2016^a

[Mediaan tekort van arme huishoudens, 2011-2017 (op basis van de niet-gestandaardiseerde inkomens in euro's per jaar, prijzen van 2017)]

a Armoede volgens het niet-veel-maar-toereikendcriterium.

Bron: CBS (Integrale Inkomens- en Vermogensstatistiek '11-'17), SCP-bewerking

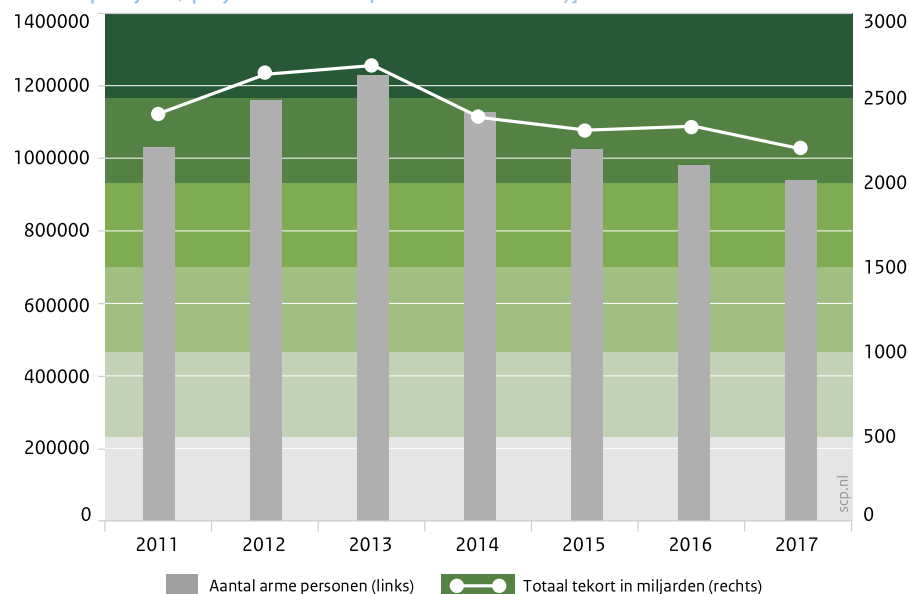
Nationaal inkomenstekort 2017 € 2,2 miljard

Om het totale inkomenstekort van de arme huishoudens aan te vullen zou in 2017 iets minder dan € 2,2 miljard nodig zijn. In 2013 ging het nog om bijna € 2,7 miljard (figuur 2). Daarna nam het nationale tekort af, eerst tot € 2,4 miljard (2014), vervolgens tot ongeveer € 2,3 miljard (2015 en 2016). Dat het tekort in 2017 het laagste was, is een gevolg van het kleinere aantal arme personen. De daling van het nationale inkomenstekort sinds 2013 gaat overigens minder snel dan de daling van het aantal arme personen. Dit betekent dat mensen die in 2017 arm waren, per persoon meer tekortkwamen dan de armen in 2013. Het ondersteunt de eerdergenoemde verklaring dat vooral mensen met een klein tekort uit de armoede raakten.

Figuur 2

Totaal tekort neemt minder snel af dan aantal armen^a

[Het totale tekort van arme huishoudens en het aantal arme personen, 2011-2017 (in miljoenen euro's per jaar, prijzen van 2017 en in aantallen)]

a Armoede volgens het niet-veel-maar-toereikendcriterium.

Bron: CBS (Integrale Inkomens- en Vermogensstatistiek '11-'17), SCP-bewerking

Niet alle tekorten ingelost

Van de arme huishoudens heeft 2% à 3% een negatief jaarinkomen. Dit komt bijvoorbeeld doordat de kosten van het eigen bedrijf hoger zijn dan de opbrengsten. Bij de berekening van het inkomenstekort gaan we ervan uit dat huishoudens zelf verantwoordelijk zijn voor hun negatieve inkomen. Daarom vult de berekening niet het volledige tekort aan, maar alleen het bedrag vanaf € 0 (tot aan de armoedegrens). Ook na de aanvulling kan het inkomen dus lager dan de armoedegrens zijn. Als we de tekorten wel volledig zouden aanvullen, loopt het totale benodigde bedrag in 2017 op tot ruim € 2,6 miljard.

Deze kaart citeren

Hulst, B. van en S. Hoff (2019). Hoeveel komen de armen tekort?. In: *Armoede in kaart: 2019*. Geraadpleegd op [datum] via <https://digitaal.scp.nl/armoedeinkaart2019/hoeveel-komen-de-armen-tekort>.

Publicatiedatum

03 september 2019

Informatie noten

- 1 De omvang van de armoede stellen we vast per persoon: mensen zijn arm als zij behoren tot een huishouden met een besteedbaar inkomen onder de armoedegrens (het basisbehoeften- of het niet-veel-maar-toereikendcriterium). Dit besteedbare inkomen betreft het huishoudensinkomen. Ook het tekort ten opzichte van de armoedegrens stellen we daarom op huishoudensniveau vast.
- 2 Het betreft hier het verschil tussen het *niet-gestandaardiseerde* inkomen van huishoudens en het niet-veel-maar-toereikendcriterium. Niet-gestandaardiseerde inkomens betekent dat we geen rekening houden met de omvang en samenstelling van het huishouden. In *Armoede in Kaart 2018* deden we dit wel. Daardoor was het mediane tekort toen lager. En ontstond een minder realistisch beeld van het totale bedrag dat nodig zou zijn om alle tekorten aan te vullen.
- 3 Zoals we eerder noemden (zie [Werkende en niet-werkende armen](#)) werden in 2015 meerdere beleidsmaatregelen genomen die het huishoudensinkomen boven de armoedegrens konden tillen. Onder andere een verhoging van de bijstandsuitkering, van de huurtoeslag en van de algemene heffingskorting. Daarnaast zorgde de aantrekkende economie voor een groei in de werkgelegenheid. Hierdoor kwamen mensen gemakkelijker aan een (beter betaalde) baan.

Waar wonen de armen in Nederland?

Auteurs: [Bart van Hulst](#) en [Stella Hoff](#)

Armoedepercentages per gemeente

Figuur 1 toont per gemeente hoeveel mensen in 2017 een inkomen onder het niet-veel-maar-toereikendcriterium hadden. Rotterdam had het hoogste aandeel arme inwoners (10,9%), direct gevolgd door Amsterdam (10,5%) en Den Haag (10,3%). Deze hoge armoedepercentages hangen samen met de bevolkingssamenstelling in de drie steden. Amsterdam, Rotterdam en Den Haag hebben ook het grootste aantal uitkeringsontvangers en het grootste aantal inwoners met een niet-westerse migratieachtergrond. Deze kenmerken verhogen het risico op armoede (zie [Werkende en niet-werkende armen](#) en [Armen met en zonder migratieachtergrond](#)).

Ook in Vaals (9,4%), Schiedam (8,9%), Groningen (8,6%), Enschede (8,2%), Maastricht (8,2%), Arnhem (8,1%) en Kerkrade (7,7%) wonen relatief veel armen.

Van alle 388 gemeenten die Nederland in 2017 telde, hadden in totaal 68 gemeenten een armoedepercentage boven het landelijke gemiddelde van 5,7%.

Net als op landelijk niveau daalde de armoede in de meeste gemeenten na 2013. Dat jaar bedroeg het aandeel armen 15,5% in Rotterdam, 15,0% in Amsterdam en 14,3% in Den Haag. Enkele gemeenten zagen de armoede iets stijgen sinds 2013, meestal met een paar tienden van een procentpunt.¹

Arbeidsmarktregio Groningen heeft de meeste arme gemeenten

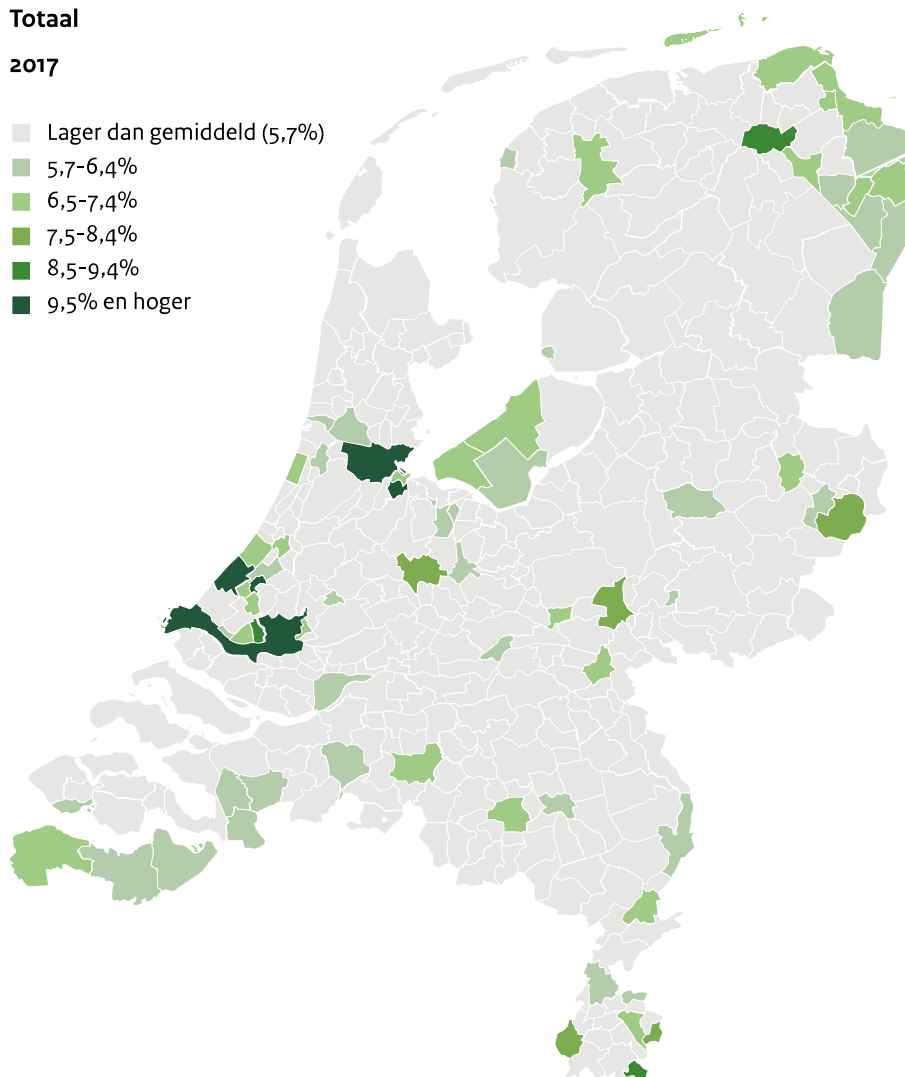
Nederland is onderverdeeld in 35 arbeidsmarktregio's. Dit zijn gebieden waar gemeenten en het UWV samenwerken aan dienstverlening voor werkgevers en werkzoekenden. Werkgevers kunnen bij het Werkgeversservicepunt terecht voor hulp bij de invulling van vacatures. Ook heeft elke regio een registratiesysteem van vacatures en werkzoekenden (UWV 2019). Het aantal arme gemeenten verschilt sterk per arbeidsmarktregio. De regio Groningen spant de kroon: hier hebben 11 van de 27 gemeenten een bovengemiddeld armoedepercentage. Er zijn ook arbeidsmarktregio's waar geen enkele gemeente boven het landelijke armoedepercentage uitkomt. Zoals de regio Achterhoek, de regio Gorinchem en de regio Amersfoort. Deze regio's zijn relatief welvarend (zie de informatie per arbeidsmarktregio in figuur 1).

Figuur 1 Armoede per gemeente (in procenten en aantallen)^a

Totaal

2017

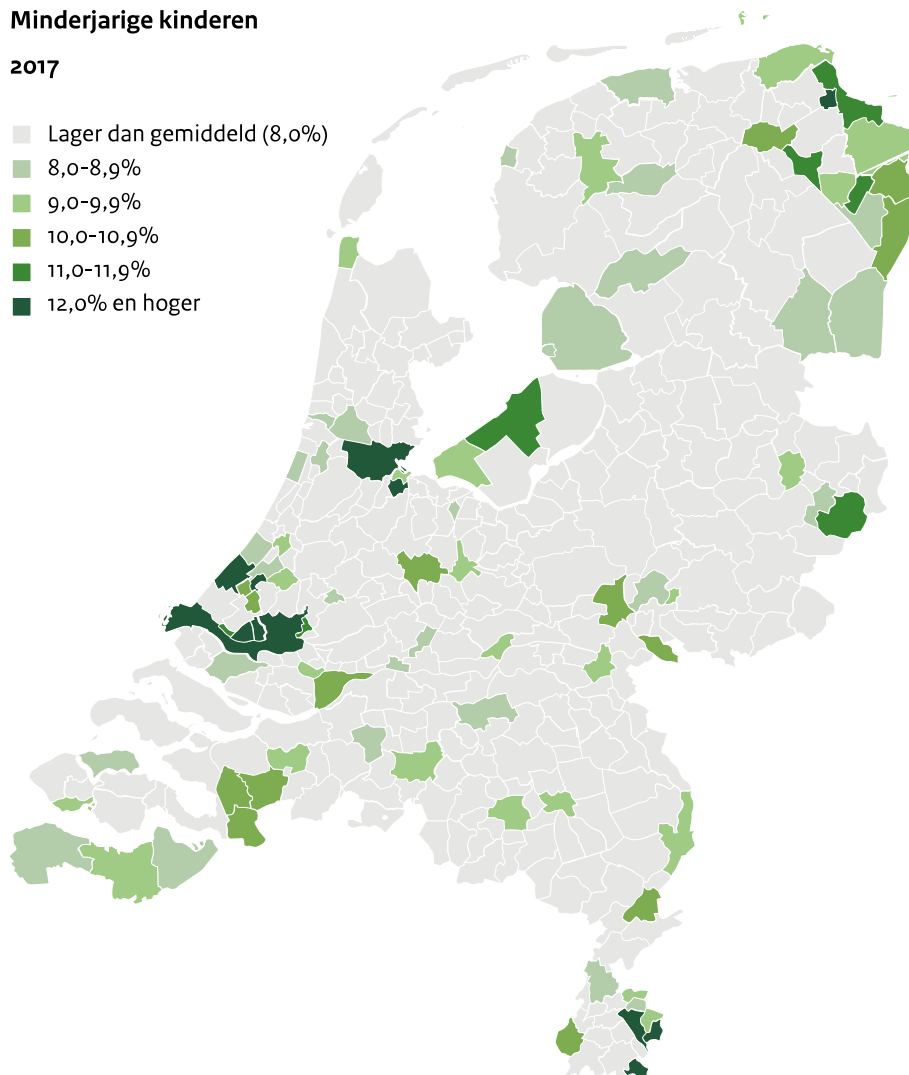
- Lager dan gemiddeld (5,7%)
- 5,7-6,4%
- 6,5-7,4%
- 7,5-8,4%
- 8,5-9,4%
- 9,5% en hoger

Minderjarige kinderen

2017

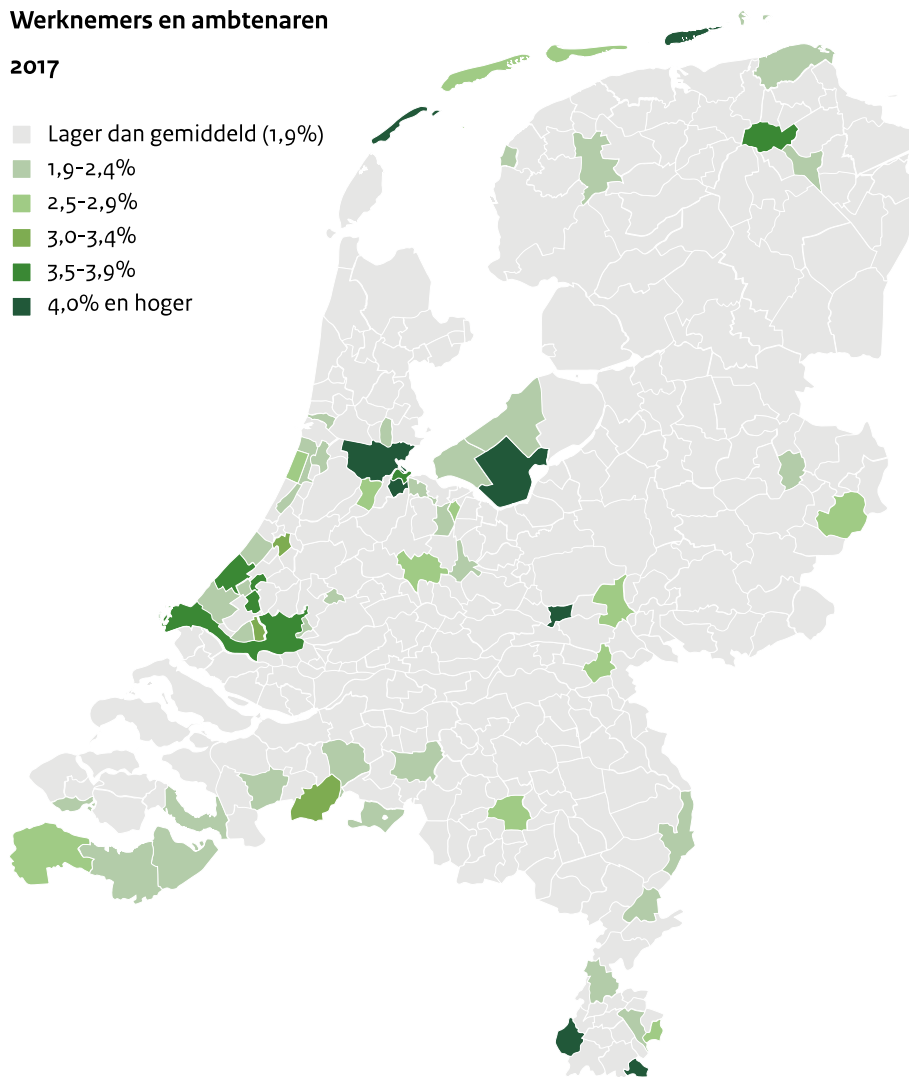
- Lager dan gemiddeld (8,0%)
- 8,0-8,9%
- 9,0-9,9%
- 10,0-10,9%
- 11,0-11,9%
- 12,0% en hoger

Werknemers en ambtenaren

2017

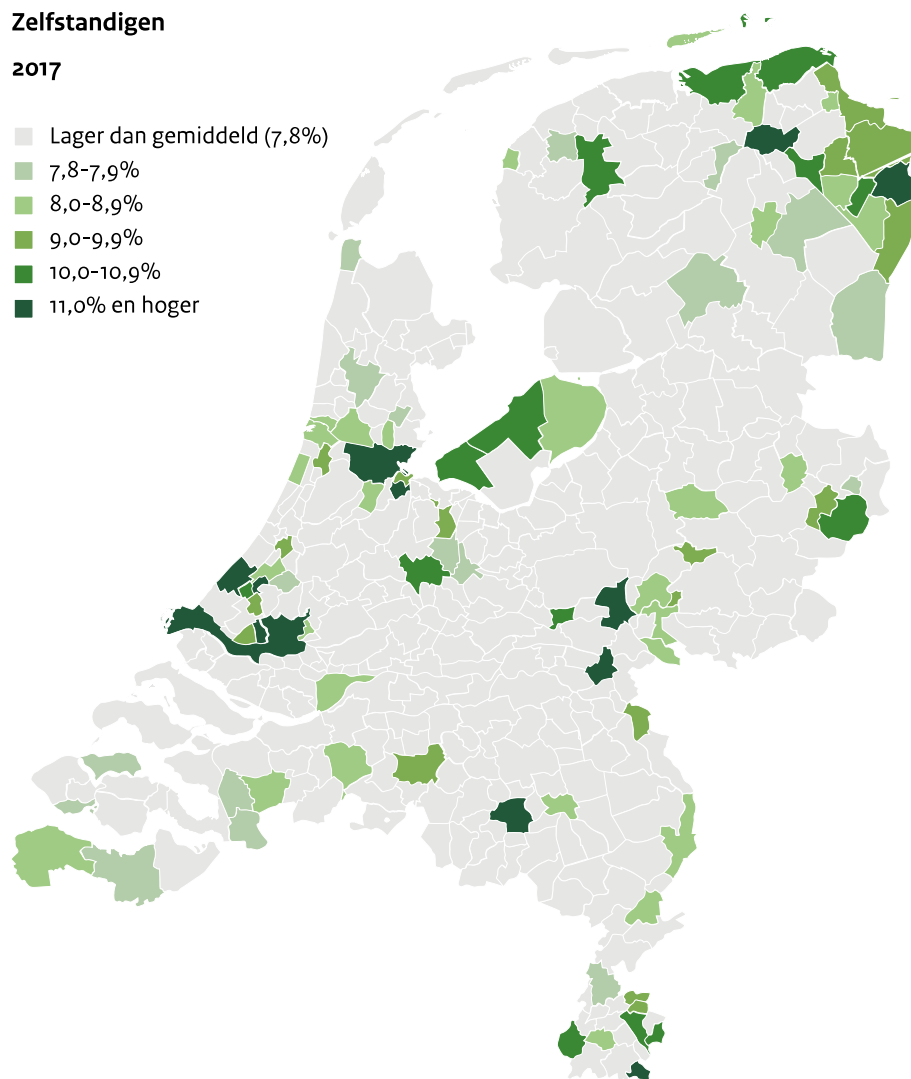
- Lager dan gemiddeld (1,9%)
- 1,9-2,4%
- 2,5-2,9%
- 3,0-3,4%
- 3,5-3,9%
- 4,0% en hoger

Zelfstandigen

2017

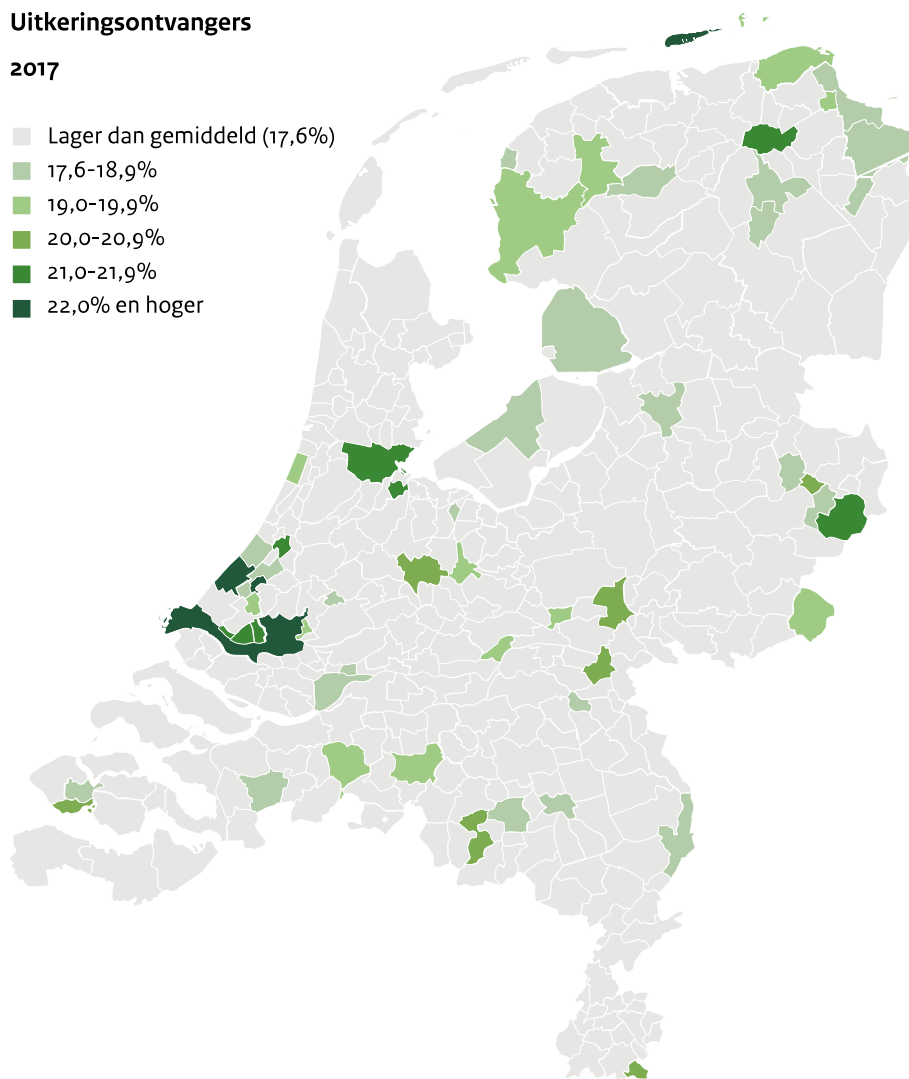
- Lager dan gemiddeld (7,8%)
- 7,8-7,9%
- 8,0-8,9%
- 9,0-9,9%
- 10,0-10,9%
- 11,0% en hoger

Uitkeringsontvangers

2017

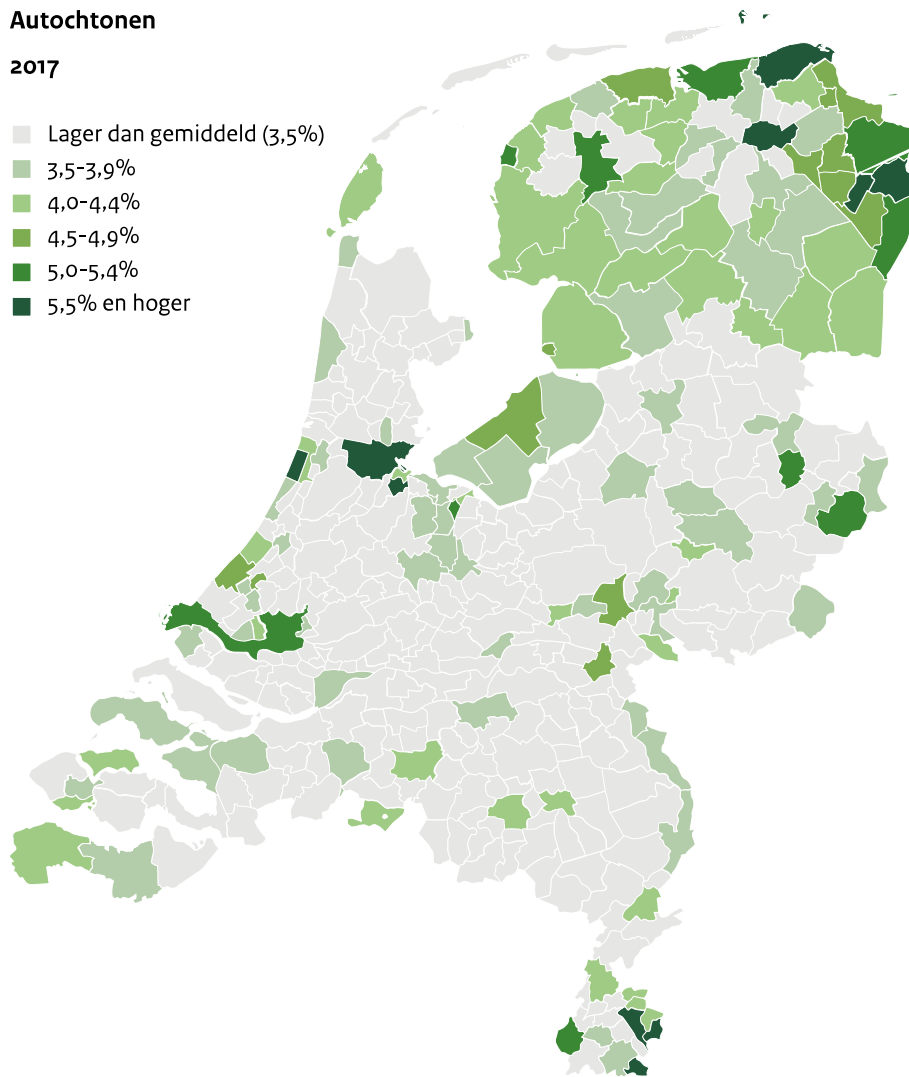
- Lager dan gemiddeld (17,6%)
- 17,6-18,9%
- 19,0-19,9%
- 20,0-20,9%
- 21,0-21,9%
- 22,0% en hoger

Autochtonen

2017

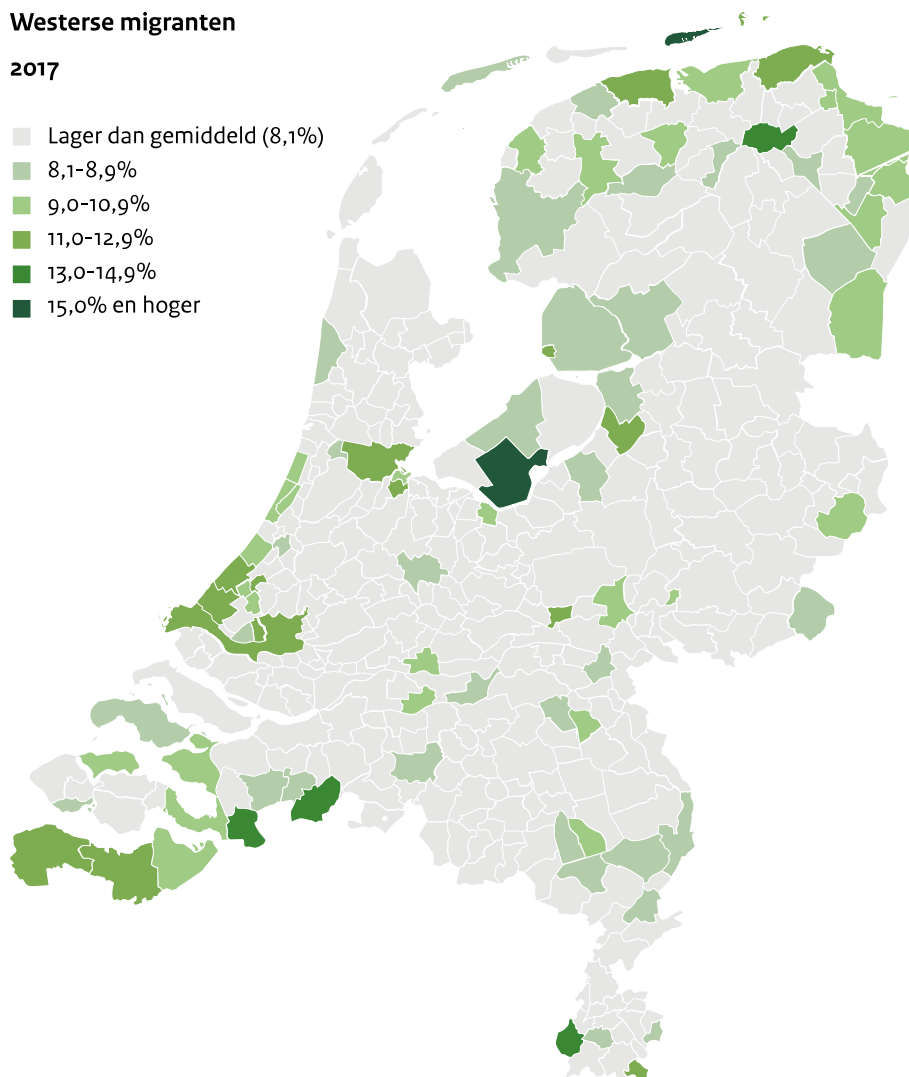
- Lager dan gemiddeld (3,5%)
- 3,5-3,9%
- 4,0-4,4%
- 4,5-4,9%
- 5,0-5,4%
- 5,5% en hoger

Westerse migranten

2017

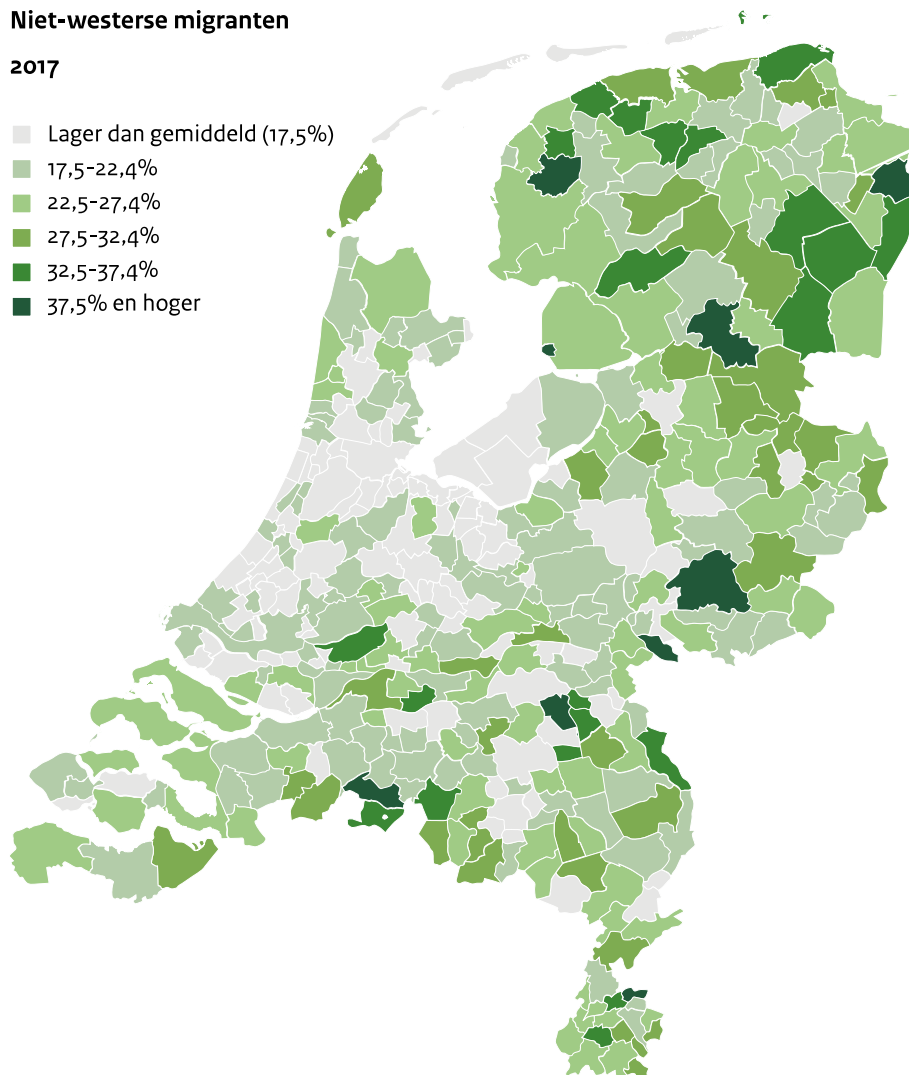
- Lager dan gemiddeld (8,1%)
- 8,1-8,9%
- 9,0-10,9%
- 11,0-12,9%
- 13,0-14,9%
- 15,0% en hoger

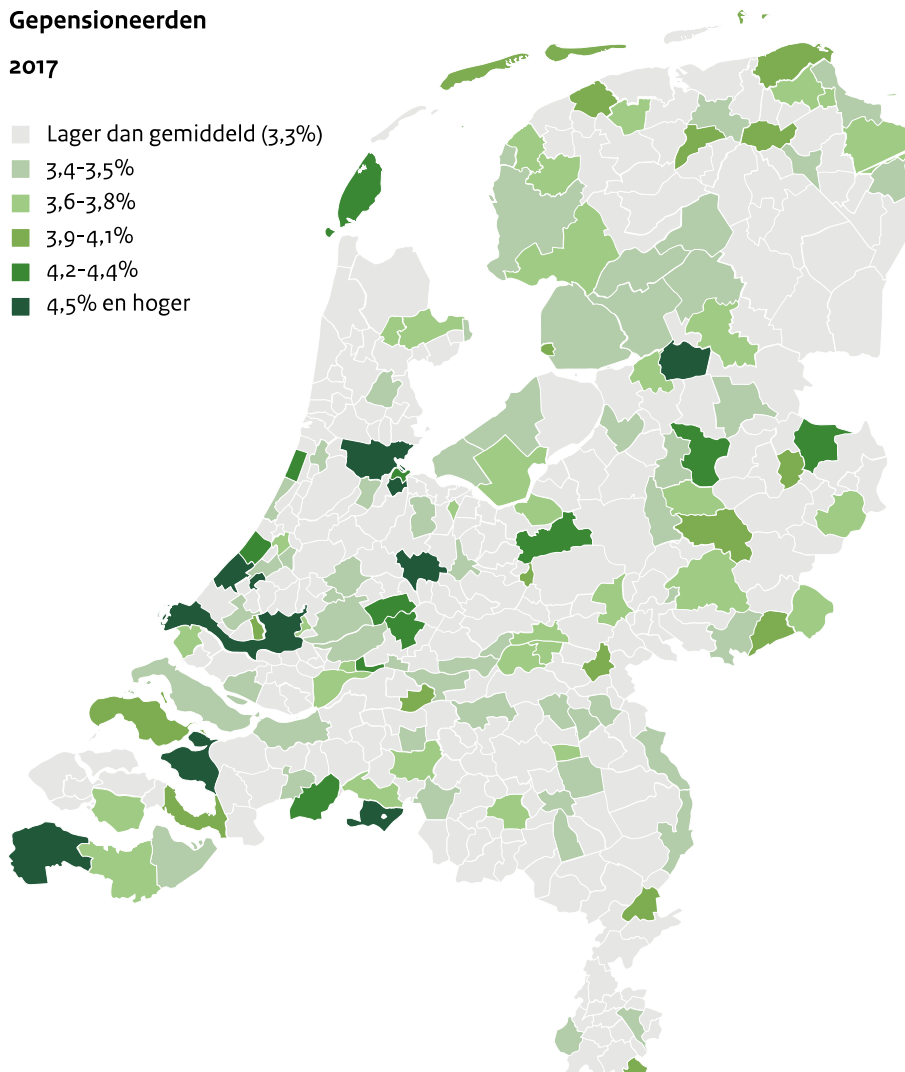
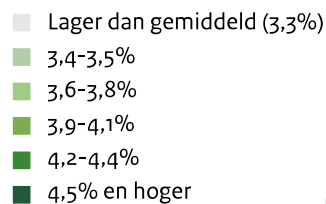

Niet-westerse migranten

2017

- Lager dan gemiddeld (17,5%)
- 17,5-22,4%
- 22,5-27,4%
- 27,5-32,4%
- 32,5-37,4%
- 37,5% en hoger

Gepensioneerden**2017**

a Figuur 1 toont per gemeente het percentage en het aantal personen in huishoudens met een inkomen onder het niet-veel-maar-toereikend criterium.

Bron: CBS (Integrale Inkomens- en Vermogensstatistiek '11-'17), SCP-bewerking

Data: [Download bronbestand \(spreadsheet - https://digitaal.scp.nl/armoedeinkaart2019/assets/data/regionaal_gemeente_pc4.ods\)](https://digitaal.scp.nl/armoedeinkaart2019/assets/data/regionaal_gemeente_pc4.ods)

Rekening houden met regionale huurverschillen

De referentiebudgetten waarmee we de hoogte van de armoedegrens vaststelden, gelden voor heel Nederland. Met name de kosten van wonen kunnen echter regionaal verschillen.² Als we rekening houden met verschillen in huurprijzen, dan komt het armoedepercentage in de randstad enkele tienden van procentpunten hoger te liggen (Noord-Holland, Utrecht en Zuid-Holland).³ In de rest van het land ligt het armoedepercentage dan juist wat lager. Per saldo zou dit voor heel Nederland tot een marginaal lager armoedepercentage leiden.

Armoede het grootst in Amsterdam, Rotterdam en Den Haag

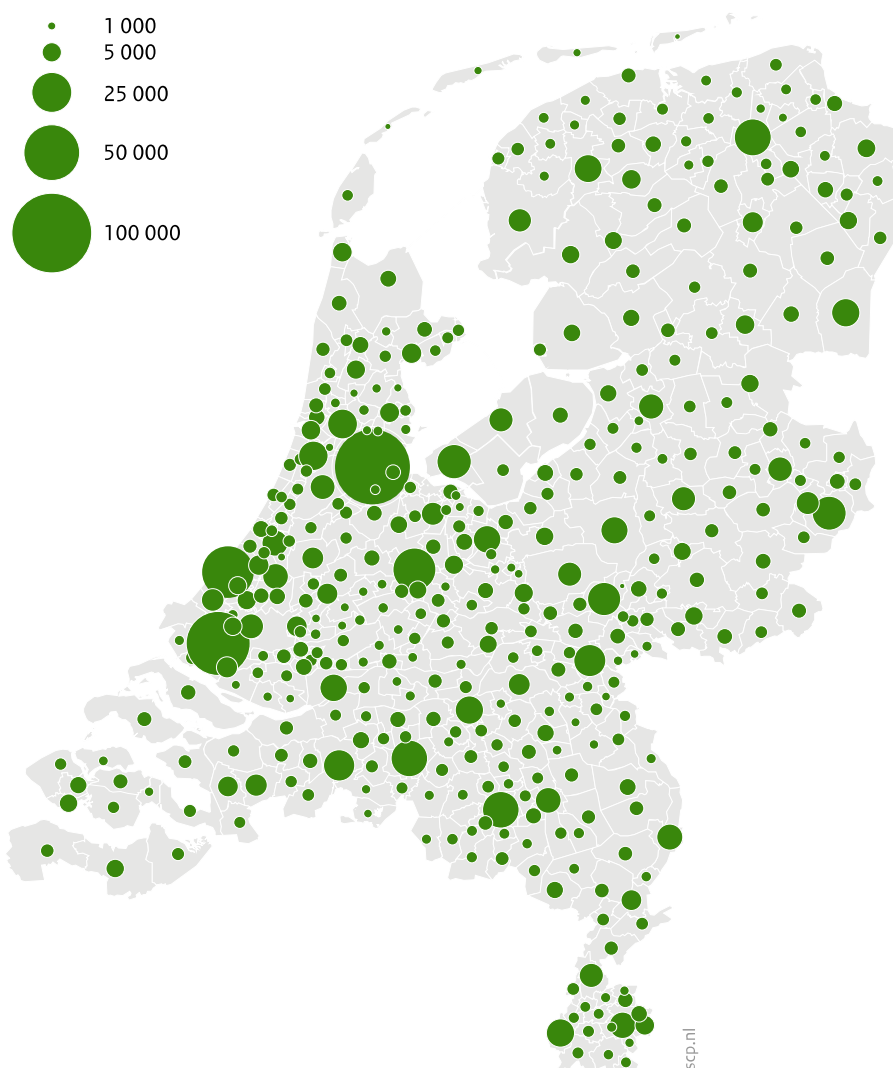
Figuur 2 brengt de *absolute* aantallen armen in 2017 in kaart. Amsterdam (82.900 armen), Rotterdam (65.200 armen) en Den Haag (51.000 armen) hadden in absolute zin de meeste armen. Van alle arme mensen (volwassenen én kinderen) woonde in 2017 ruim één op de vijf (21%) in de drie grote steden. Dat is bijna twee keer zoveel als het aandeel inwoners van Nederland dat in deze drie steden leeft (11%).

Utrecht hoort niet bij de tien gemeenten met de hoogste armoedepercentages⁴ en ook het absolute aantal armen in deze stad volgt op afstand. Het aantal arme inwoners van Utrecht was in 2017 ruim 23.000 mensen. Daarmee staat Utrecht op de vierde plaats. Het verschil met de drie andere grote steden komt waarschijnlijk door het kleinere aandeel uitkeringsgerechtigden en het kleinere aandeel niet-westerse migranten.⁵

Eindhoven en Groningen telden beide ongeveer 14.500 arme inwoners in 2017, gevolgd door Tilburg met bijna 13.500 armen. Almere, Enschede en Arnhem maken de rij van tien gemeenten met het grootste absolute aantal armen compleet: in elk van deze drie gemeenten gaat het om 12.000 tot 13.000 mensen.

Het aantal armen in Friese, Groningse en Drentse gemeenten lag aanzienlijk lager, ondanks de vaak hoge armoedepercentages. Dit komt door de lagere bevolkingsdichtheid in deze regio's.

Figuur 2 Armoede per gemeente, 2017 (in aantallen)

a Figuur 2 toont per gemeente het aantal personen in huishoudens met een inkomen onder het niet-veel-maar-toereikend criterium.

Bron: CBS (Integrale Inkomens- en Vermogensstatistiek '11-'17), SCP-bewerking

Kwetsbare groepen per gemeente

Landelijk lopen kinderen, zelfstandigen, bijstandsontvangers en niet-westerse migranten een bovengemiddeld risico op armoede (zie [Armoede bij kinderen en volwassenen](#), [Werkende en niet-werkende armen](#), en [Armen met en zonder migratieachtergrond](#)). Figuur 1 geeft ook de regionale armoedeverdeling van deze specifieke groepen weer. In Rotterdam was in 2017 één op de zes *minderjarige kinderen* arm (16,7%). Ook in Amsterdam, Den Haag, Vaals en Schiedam was het aandeel arme kinderen en jongeren aanzienlijk. In elk van deze gemeenten gaat het om 14% à 15% van het totale aantal minderjarigen. Utrecht neemt een dertigste plaats in: hier was een op de tien kinderen arm.

De armoede onder *zelfstandigen* was in 2017 het grootst in Amsterdam (14,5%) en Groningen (13,3%), gevolgd door Rotterdam (12,9%) en Den Haag (12,1%). Vergeleken met de armoedepercentages voor deze groep in 2013, verbeterde de situatie sterk. Dit geldt vooral voor Amsterdam, Rotterdam en Den Haag, waar het aandeel arme zelfstandigen met meer dan 3 procentpunten afnam.

Rotterdam had in 2017 het grootste aandeel arme *uitkeringsontvangers* (24,0%).⁶Ook in een aantal andere gemeenten - waaronder Den Haag, Amsterdam, Vlaardingen, Schiedam, Groningen, Leiden en Enschede - leven relatief veel uitkeringsontvangers in een armoedesituatie. Het aandeel arme uitkeringsontvangers bedraagt steeds meer dan 20%.

Het is opvallend dat de hoogste percentages arme mensen met een niet-westerse migratieachtergrond in kleine gemeenten voorkomen. In deze gemeenten wonen vaak minder dan 1.000 niet-westerse migranten. Van hen verkeert al gauw meer dan een derde deel in armoede. Vaak gaat het om statushouders die in kleine gemeenten zijn gehuisvest. In vergelijking is het aandeel arme niet-westerse migranten in de drie grote steden bescheiden. In Amsterdam, Rotterdam en Den Haag leefde 16% tot 18% van de niet-westerse migranten in armoede.

De armste plekken binnen gemeenten

Ook binnen gemeenten bestaan verschillen in armoede. Figuur 3 presenteert de twintig armste postcodegebieden van Nederland. In deze gebieden lag het armoedepercentage in 2017 tussen 16,8% en 22,5%. Postcode 6834 in Arnhem had het hoogste aandeel armen. De andere armste postcodegebieden bevinden zich vooral in de gemeente Rotterdam (9 arme postcodegebieden) en Den Haag (7 gebieden). Amsterdam, Leeuwarden en Utrecht staan elk met één arm postcodegebied op de ranglijst.

Als we de twintig armste postcodegebieden van 2017 vergelijken met die van 2013, dan zien we grote overeenkomsten. Zestien van de twintig armste postcodegebieden stonden in 2013 ook in de top 20 van armste gebieden. Nieuw zijn de gebieden 3074 (Rotterdam), 3564 (Utrecht), 1061 (Amsterdam) en 2512 (Den Haag). Dit zijn postcodegebieden waar de armoede relatief minder snel afnam. Aan de andere kant zijn er ook vier gebieden die in 2017 niet meer tot de twintig armste postcodes behoorden. Dit zijn de postcodegebieden 3035 en 3022 (beide Rotterdam), 2571 (Den Haag) en 9716 (Groningen).

Binnen de ranglijst van twintig armste postcodegebieden trad verder een aantal verschuivingen op. In 2013 was postcode 2526 (Den Haag) nog het armste gebied, in 2017 zakte dit gebied naar de derde plaats. Het armoedepercentage nam hier tussen 2013 en 2017 met ongeveer 11 procentpunten af, terwijl de afname in een aantal andere gebieden slechts 6 of 7 procentpunten was.

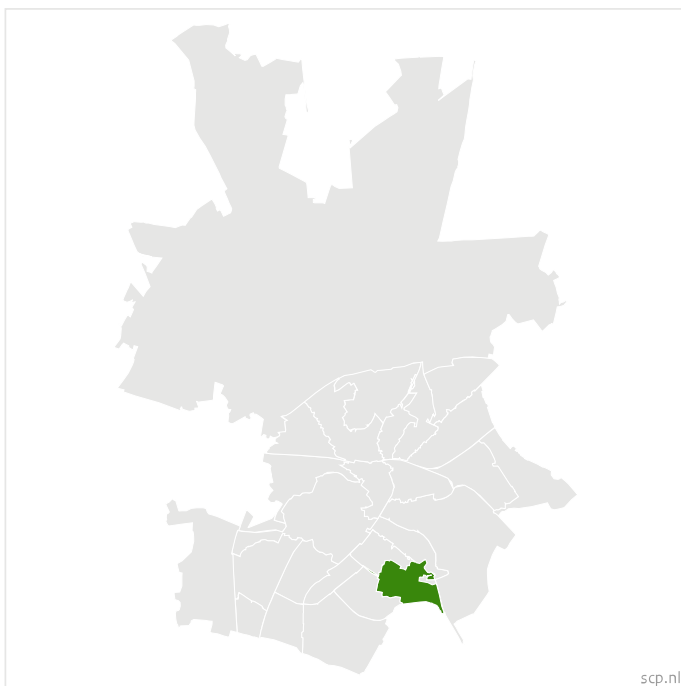
Als we naar het absolute aantal armen kijken, dan komt een ander beeld naar voren. Amsterdam komt dan het meeste voor in de top 20 van arme postcodegebieden. Het aantal arme bewoners was het grootst in de Amsterdamse postcodegebieden 1102 en 1069. Hier woonden in 2017 respectievelijk 3.400 en 3.100 arme personen.

Een andere manier om naar verschillen binnen gemeenten te kijken is nagaan of de arme inwoners geconcentreerd in bepaalde gebieden wonen. Dit wordt ook wel uitgedrukt in termen van segregatie, volgens een index. Deze index geeft weer hoeveel procent van de arme bevolking binnen een gemeente zou moeten wisselen van postcodegebied om de armoede gelijkmatig te spreiden. Hoe hoger de waarde van de index, hoe meer segregatie er is.

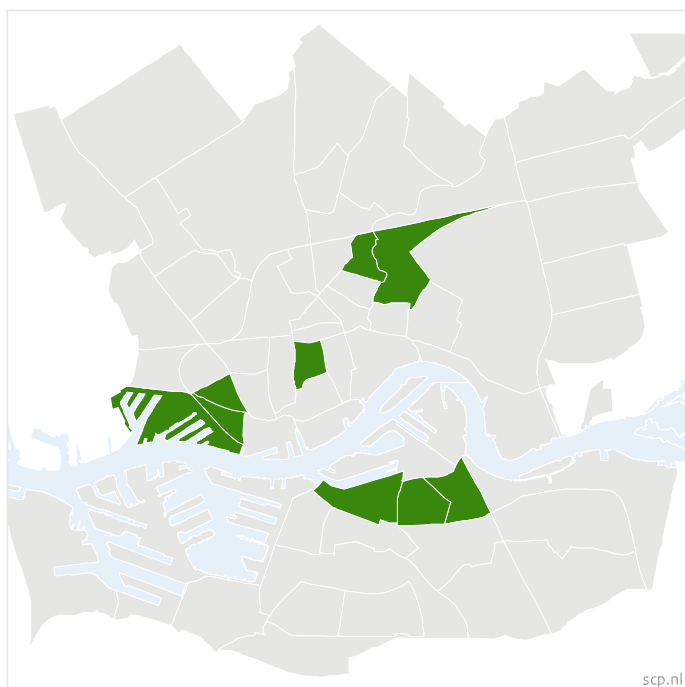
Van de vier grote steden (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht) kent Amsterdam de minste segregatie. De segregatie-index is hier gelijk aan 0,12, terwijl het in de andere drie grote steden om waarden van 0,20 tot 0,24 gaat. Wel vond in Den Haag en Rotterdam tussen 2013 en 2017 een daling van de segregatie plaats. Dit was een gevolg van nieuwbouwprojecten waarvoor vooral midden- en hogere inkomens in aanmerking kwamen. Door de daling van de segregatie in Den Haag en Rotterdam was Utrecht in 2017 de gemeente met de hoogste segregatiewaarde (0,24).

Figuur 3 Twintig armste postcodegebieden, 2017

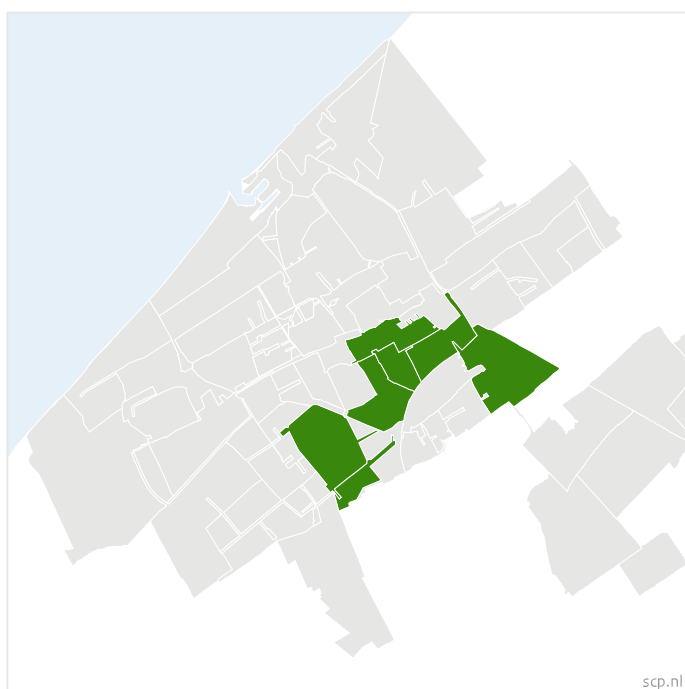
Arnhem

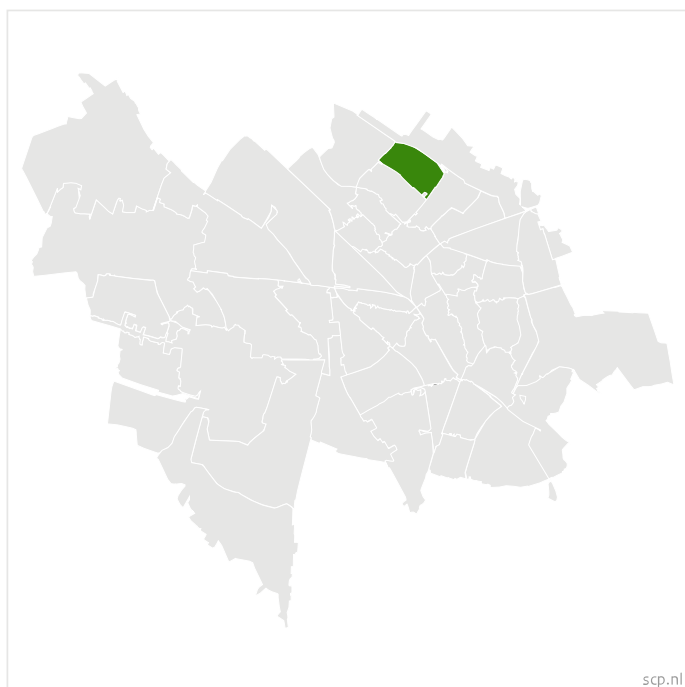
Rotterdam

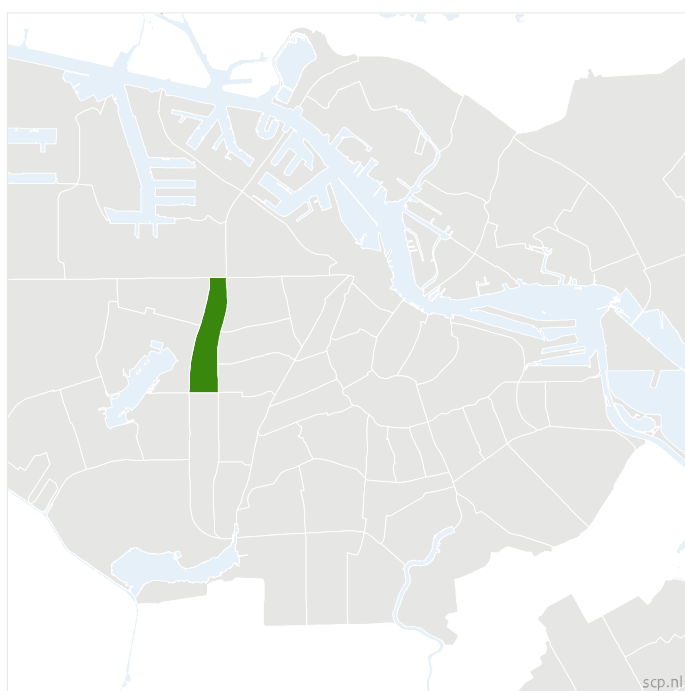
Den Haag

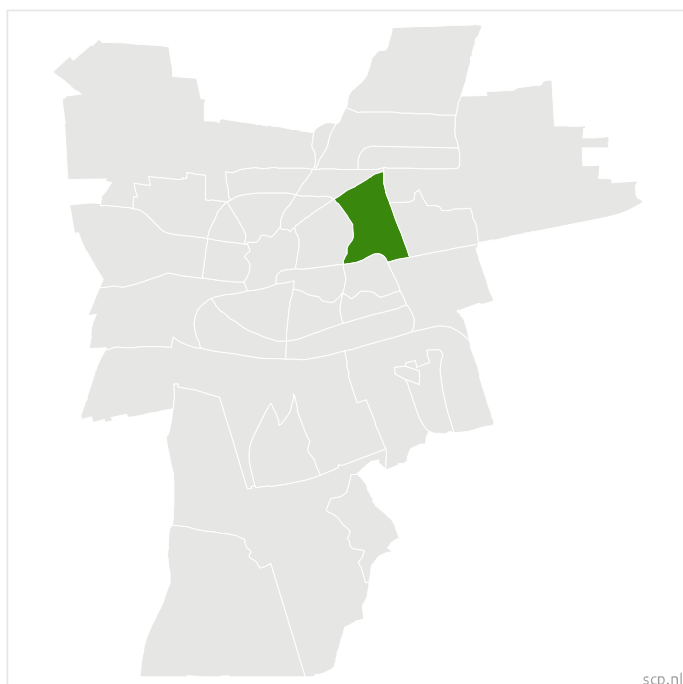
Utrecht

Amsterdam

Leeuwarden

a Figuur 3 toont de 20 postcodegebieden met het hoogste percentage (en bijbehorende aantal) personen in huishoudens met een inkomen onder het niet-veel-maar-toereikend criterium.

Bron: CBS (Integrale Inkomens- en Vermogensstatistiek '11-'17), SCP-bewerking

Literatuur

UWV (2019). *Samenwerking UWV, gemeenten en Sociale werkbedrijven*. Geraadpleegd juni 2019 via <https://www.uwv.nl/zakelijk/gemeenten/samenwerking-uwv-gemeenten-suwi/detail/registratie-werkzoekenden-en-vacatures>.

Deze kaart citeren

Hulst, B. van en S. Hoff (2019). Waar wonen de armen in Nederland?. In: *Armoede in kaart: 2019*. Geraadpleegd op [datum] via <https://digitaal.scp.nl/armoedeinkaart2019/waar-wonen-de-armen-in-nederland>.

Publicatiedatum

03 september 2019

Informatie noten

1 In 17 gemeenten nam de armoede na 2013 nog (tijdelijk) toe.

- 2 Om te onderzoeken hoe groot de huurverschillen zijn, voerde het SCP met gegevens uit het WoonOnderzoek Nederland een analyse uit. Vanwege het aantal waarnemingen was de regioafbakening de provincie. Regionale verschillen kunnen ook optreden in de prijzen van andere onderdelen van het armoedebudget. Deze hebben we buiten beschouwing gelaten vanwege ontbrekende data, een beperkt aandeel in het armoedebudget, of de (naar verwachting) geringe prijsvariatie (bijvoorbeeld door landelijke aanbieders met uniforme prijzen).
- 3 In Noord-Holland ligt de armoede 0,1 procentpunt hoger, in Utrecht 0,3 procentpunt hoger en in Zuid-Holland 0,2 procentpunt hoger.
- 4 Met 7,5% armen staat de gemeente Utrecht op de elfde plaats.
- 5 In Utrecht bedraagt het aandeel uitkeringsgerechtigden 8% en het aandeel mensen met een niet-westerse migratieachtergrond 23%. In Amsterdam, Rotterdam en Den Haag zijn deze aandelen ten minste 11% en 35%.
- 6 De groep uitkeringsontvangers bestaat uit: mensen met een arbeidsongeschiktheids- of WW-uitkering, een bijstandsuitkering of een uitkering uit andere sociale verzekeringen (IOAW, IOAZ, Bbz) en mensen jonger dan 65-jaar met een pensioenuitkering (inclusief nabestaandenpensioen).

Wilt u meer weten?

Voor meer informatie over deze publicatie kunt u contact opnemen met Stella Hoff, 06 -15 25 27 16, of – als u een specifieke vraag heeft over een van de kaarten – met de genoemde auteurs op de pagina:

[Stella Hoff \(https://www.scp.nl/over-scp/medewerkers/hoff\)](https://www.scp.nl/over-scp/medewerkers/hoff)

[Benedikt Goderis \(https://www.scp.nl/over-scp/medewerkers/goderis\)](https://www.scp.nl/over-scp/medewerkers/goderis)

[Bart van Hulst \(https://www.scp.nl/over-scp/medewerkers/hulst\)](https://www.scp.nl/over-scp/medewerkers/hulst)

[Jean Marie Wildeboer Schut \(https://www.scp.nl/over-scp/medewerkers/wildeboer-schut\)](https://www.scp.nl/over-scp/medewerkers/wildeboer-schut)

Voor algemene vragen kunt u de afdeling Persvoorlichting benaderen via pers@scp.nl.

Voor meer informatie over de publicatie zie het Colofon.

Voorheen bracht het Sociaal en Cultureel Planbureau (samen met het CBS) zijn armoedeonderzoek uit onder de reeksnaam 'Armoedesignalement'. In 2014 verscheen de laatste editie van het Armoedesignalement. De reeks Armoede in Kaart betreft een nieuwe, meer dynamische vorm voor de armoederapportage van het SCP, waarbij ook ruimte is voor verdieping, beleidsduiding en -evaluatie. Vanaf 2016 verschijnt Armoede in Kaart als elektronische publicatie.

Meer informatie over het Armoedesignalement en eerder armoedeonderzoek, vindt u op [scp.nl](https://www.scp.nl) (<https://www.scp.nl/>).

Deze kaart citeren

SCP (2019). Wilt u meer weten?. In: *Armoede in kaart: 2019*. Geraadpleegd op [datum] via <https://digitaal.scp.nl/armoedeinkaart2019/wilt-u-meer-weten>.

Publicatiedatum

03 september 2019